

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kuinka saada vuohi ulos bussista?

Nuoren tuen tarve kansainvälisissä Erasmus+ -aktiviteeteissa

Päivi Hartikainen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 05 / 2018

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Päivi Hartikainen	Sivumäärä 47 ja 8 liitesivua
Työn nimi Kuinka saada vuohi ulos bussista? Nuoren tuen tarve kansainvälisissä Erasmus+ -aktiviteeteissa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Maarit Honkonen-Seppälä, Minna Rajalin	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Nuorisokeskus Marttinen, Antti Korhonen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön päätavoitteena oli selvittää millaista tukea Erasmus+ Youth in Action-ohjelman nuorisovaihtoihin ja vapaaehtoistyöhön osallistuvat nuoret tarvitsevat nuorisokeskukselta. Toisena tavoitteena oli tuottaa hankitun aineiston pohjalta visuaalista materiaalia nuorisokeskuksen markkinoinnin tueksi sosiaalisessa mediassa tilaajan toiveen mukaisesti. Työn tilaajana oli Nuorisokeskus Marttinen, ja selvitystyö tukee keskuksen kansainvälisen nuorisotyön kokonaisvaltaista kehittämistä. Työn taustalla on tekijän oma kansainvälinen kokemus ja kiinnostus aiheeseen liittyvän tietämyksen syventämiseen ja verkostojen luomiseen. Työssä tarkasteltiin Suomen nuorisokeskusverkoston toimintakenttää, osallisuutta, Erasmus+ -ohjelmaa sekä siinä tapahtuvaa oppimista ja sen kehämäisyyttä Kolbin teorian näkökulmasta.</p> <p>Työssä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää ja aineistoa kerättiin puolistrukturoitua teemahaastattelua sekä toiminnallisia työpajoja hyödyntämällä. Haastatteluihin osallistui kahdeksan nuorta, joilla oli kokemusta nuorisovaihdoista ja / tai vapaaehtoistöistä. Kahdella paikkakunnalla pidettyihin työpajoihin osallistui yhteensä kahdeksan nuorta. Haastatteluiden ja työpajojen pohjalta syntynyttä aineistoa analysoitiin sisällönanalyysimenetelmää käyttäen.</p> <p>Aineistosta esiinnousseiden teemojen ja vastausten pohjalta syntyi vinkkilista niistä tukitoimista, joita nuorisokeskuksen tulee ottaa huomioon lähettäessään nuoria nuorisovaihtoihin ja vapaaehtoistyöhön. Vastauksissa painottui erityisesti kokemuksen jälkeinen tuen tarve, ohjatusti tapahtuvan reflektoinnin merkitys sekä tapaaminen nuorten kanssa, joilla oli vastaavanlainen kokemus. Aineisto osoittaa, että nuori oppii lukuisia henkilökohtaiseen kasvuun liittyviä asioita kokemuksen aikana. Nuorisovaihtoihin ja vapaaehtoistyöhön osallistuneilla nuorilla on selkeä tarve ja halu tulla kuulluksi, sekä kertoa kokemuksestaan muille. Lisäksi aineiston pohjalta syntyi visuaalista materiaalia yhteistyössä Suomen Nuorisokeskus Ry:n sekä aktiivisen nuoren kanssa.</p>	
Asiasanat osallisuus, oppiminen, nuorisovaihto, vapaaehtoistyö, Erasmus, kansalaistoiminta, kansainvälisyyskasvatus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Päivi Hartikainen	Number of Pages 47 + 8
Title How to get a goat out of a bus? Young participant's need for support during international Erasmus+ activities	
Supervisor(s) Maarit Honkonen-Seppälä, Minna Rajalin	
Subscriber and/or Mentor Youth Centre Marttinen, Antti Korhonen	
Abstract <p>The main aim of the thesis was to find out what kind of support youngsters need when participate in Erasmus+ Youth in Action activities in abroad. Another aim was to create visual material to support youth center's promotion in social media, based on collected research data. The client of the thesis is Youth Centre Marttinen and this development supports comprehensively international youth work of the center. As a background, own interest of the student is based on personal international experiences and strong will to deepen the level of knowledge what comes to these international activities. The network of Finnish youth centers, complicity of youth and Erasmus+ program including Kolb's theory of learning process were considered in the thesis.</p> <p>Qualitative research was used as a method in the thesis. Theme interview and participative workshops were used as methods to collect data. Eight youngsters with international experience in youth exchanges and/or voluntary work participated in the interviews. The workshops took place in two separate venues and there were eight participants together. The results of the survey were analyzed with content analysis.</p> <p>As a result of the process, based on given answers and themes, the list of beneficial tips was made for the Youth Centre to support young person in his/her international experience. The main need for support was centered around life after international experiences and homecoming. It was clearly visible that youngsters are missing organized reflection and meeting others with similar experiences. Results indicate that this kind of international experiences are offering various possibilities for personal growth and learning during the process. Participants are sharing a strong will and need to be heard and share their learning outcomes and experiences with others. The visual material was created in cooperation with Finnish Youth Centres' contact person in marketing.</p>	
Keywords complicity, learning, youth exchange, volunteer work, Erasmus, civic activism, international education	

SISÄLLYS

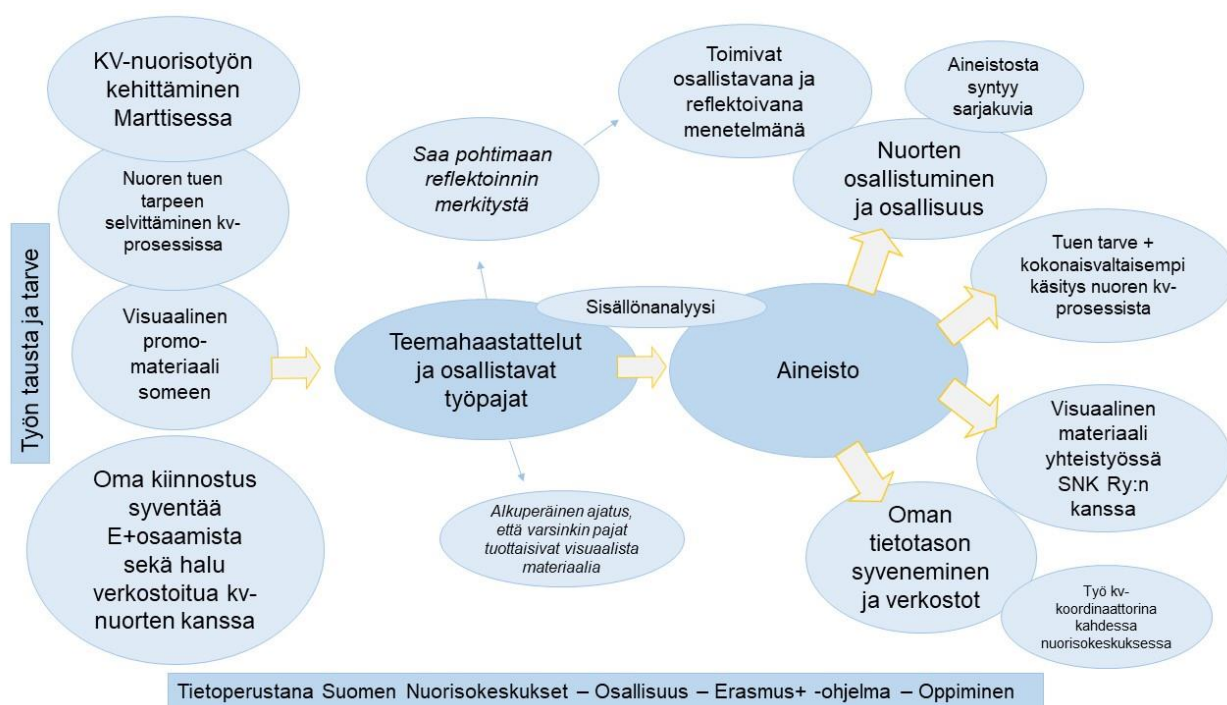
JOHDANTO	5
2 TYÖN TILAAJAN ESITTELY	7
2.1 Nuorisokeskus Marttinen osana Suomen Nuorisokeskusten verkostoa	7
2.2 Osallisuus	9
3 KANSAINVÄLINEN NUORISOTYÖ	10
3.1 Erasmus+ - Eurooppalainen nuorten liikkuvuusohjelma	11
3.1.1 Nuorisovaihdot	13
3.1.2 Eurooppalainen vapaaehtoispalvelu	13
3.1.3 Youth Pass -työkalu oppimisen tunnistamiseen	14
3.2 Tiedottaminen	15
3.2.1 EuroPeers- vertaistiedottajat – toimintaa maailmalta palanneille nuorille	16
4 OPPIMINEN JA SEN OIVALTAMINEN	17
4.1 Nonformaali oppiminen	17
4.2 Kokemuksellisen oppimisen sykli	18
4.3 Motivaatio oppimisessa	19
5 TUTKIMUSMENETELMÄÄN LIITTYVÄT VALINNAT	20
5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	21
5.2 Teemahaastattelu	21
5.3 Osallistava työpaja	23
5.3.1 Kuopion työpaja	23
5.3.2 Jyväskylän työpaja	25
5.3 Sisällön analyysi	25
6 TULOKSET	27
6.1 Motivaatio ja taustatilanne	27
6.2 Tuen tarve	28
6.3 Kehittämistä vaativia tai harmittavia asioita	30
6.4 Tiedottaminen	31
6.5 Uusien osallistujien motivointi	32
6.6 Oppiminen	33
6.6.1 Minä suhteessa muihin	34
6.6.2 Omasta ja muista kulttuureista opittuja asioita	35
6.6.3 Itsessä tapahtunut muutos	36
6.7 Mikä oli parasta ja ikimuistoisin kokemus	37
7 VINKKILISTAN KOOSTAMINEN JA SIIHEN LIITTYVÄT HUOMIOT	38
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULOKSET	40
8.1 Visuaalinen materiaali markkinoinnin tueksi	40
8.2 Oma pohdinta	41
8.3 Validiteetti ja reliabiliteetti	43
8.4 Tilaajan palaute ja jatkokehittämisideat	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	48

JOHDANTO

Nuorilla tulisi olla oikeus etsimiseen ja hapuiluun, eikä kaikkien tarvitse heti tietää, mihin he elämässään suunnistavat. Nuoret tarvitsisivat aikaa miettiä rauhassa omaa suuntaa. Näin sanoo väitöstutkija Rauno Perttula Ylen haastattelussa (Tolvanen 2015), jonka aiheena on nuorisotyöttömyys ja siitä koituva riski syrjäytymiseen. Toisaalta taas monet työnantajat arvostavat ulkomailla opittua ongelmanratkaisukykyä ja työntekijä, joka on joskus poistunut mukavuusalueeltaan, palkataan muita paremmin. Näin sanoo Italiasta Suomeen vapaaehtoistyöhön tullut Olimpia Fumo Ylelle antamassaan haastattelussa (Tillaeus 2018). Työttömyys ja hukassa olemisen tunne olivat myös omalla kohdallani lähtökohtaisia syitä sille, miksi lähdin vuonna 2015 vapaaehtoistyöhön Kroatiaan Euroopan unionin Erasmus+ -ohjelman kautta nuorisokeskuksen tukemana. Kokemuksen innoittamana päädyin opiskelemaan yhteisöpedagogiksi ja kiinnostukseni kansainvälistä nuorisotyötä kohtaan on opinnäytetyöni taustalla. Olen kiinnostunut nuorten kasvutarinoista ja kokemuksista, sekä siitä mitä kaikkea arvokasta kansainvälinen kokemus on heidän elämäänsä tuonut.

Tutkimustyön tilaajana on nuorisokeskus Marttinen, ja tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa nuoren kansainvälisestä kokemuksesta kokonaisuutena niin, että tämä kansainvälistä nuorisotyötä tekevä nuorisokeskus voisi hyödyntää sitä toimintansa kehittämisessä. Halusimme yhdessä nuorisokeskuksen kanssa selvittää millaista tietoa ja tukea nuori tarvitsee nuorisokeskukselta lähtiessään nuorisovaihtoon tai vapaaehtoistyöhön teemahaastatteluiden ja osallistavien työpajojen kautta kerättävän tiedon avulla. Lisäksi nuorisokeskus halusi hyödyntää aineiston aitoja nuorten tarinoita ja kommentteja kansainvälisten aktiviteettien markkinoinnissa sosiaalisessa mediassa. Alun perin työn ideana olikin tuottaa visuaalista materiaalia nuorten kertomuksista kansainvälisyys -tiedottamisen tueksi. Ajatus nousi esille nuorten Erasmus+ -vaihtoihin ja vapaaehtoistoihin osallistuneiden EuroPeers -vertaistapaamisessa, johon osallistuin Marttisessa marraskuussa 2017. Kyseinen toiminta on tarkoitettu nuorille, jotka haluavat oman kokemuksen myötä paitsi tavata toisiaan, myös ennen kaikkea innostaa vertaisiaan ja ikäisiään nuoria kansainvälisyyden ja sen tarjoamien mahdollisuuksien pariin. Tapaamisessa pohdittiin erilaisia tapoja hyödyntää omaa osaamista ja

kiinnostuksen kohteita vertaistiedottamisessa. Koska koin, ettei pelkkä visuaalisen kuvamateriaalin tuottaminen ole riittävä opinnäytetyön aiheeksi, syvensimme aihetta keskuksen kansainvälisen nuorisotyön koordinaattorina kanssa tuen tarpeen selvittämiseen. Näiden lisäksi kaiken taustalla on oma kiinnostus siihen, mitä nuoret ovat oppineet ja miten kokemus on heitä muuttanut ihmisenä. Opinnäytetyö kytkeytyy osaksi nuorisokeskuksen kansainvälisen nuorisotyön kokonaisvaltaista kehittämistä. Selvitystyö ja sen tulokset hyödyttävät tilaajaa, koko nuorisokeskusverkostoa sekä minua itseäni tulevassa ammatissa. Toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena syntyi vinkkilista niistä asioista, joita nuorisokeskuksen tulee ottaa huomioon lähettäessään nuoria nuorisovaihtoihin ja vapaaehtoistyöhön.

Kuva 1. Prosessin eteneminen

Raportissa kuvataan se kenttä, johon nuorisokeskus Marttisen toiminta sijoittuu; mitkä ovat sen toiminnan tavoitteet ja ennen kaikkea millaista on sen kautta tehtävä kansainvälinen nuorisotyö. Kansainvälisen nuorisotyön ohella tarkastellaan siinä tapahtuvaa oppimista, oppimismotivaatiota sekä reflektointia ja sen merkitystä yksilön näkökulmasta. Lisäksi sivutaan tiedottamista etenkin vertaistiedottamisen näkökulmasta. Menetelmällisten valintojen ja käytännön toteutuksen tarkastelun jälkeen raportissa avataan haastatteluissa ja työpajoissa esille nousseita asioita tuen tarpeen, oppimisen ja

reflektoinnin merkityksen näkökulmasta (kuva 1). Työn nimi ”Kuinka saada vuohi ulos bussista?” tulee suoraan erään nuoren tarinasta, jossa tämä vapaaehtoistyössään Itä-Euroopassa oli kirjaimellisesti joutunut keksimään keinon vuohen saamiseksi ulos bussista. Lapset olivat sen eväitään syöttämällä sinne houkutelleet. Hämmäntävät ja ennalta-arvaamattomat kokemukset koettelevat hermoja, jäävät mieleen ja opettavat parhaiten – ennen kaikkea siksi, että ne koetaan itse. Toisaalta nimi viittaa osittain myös tähän opinnäytetyön prosessiin.

2 TYÖN TILAAJAN ESITTELY

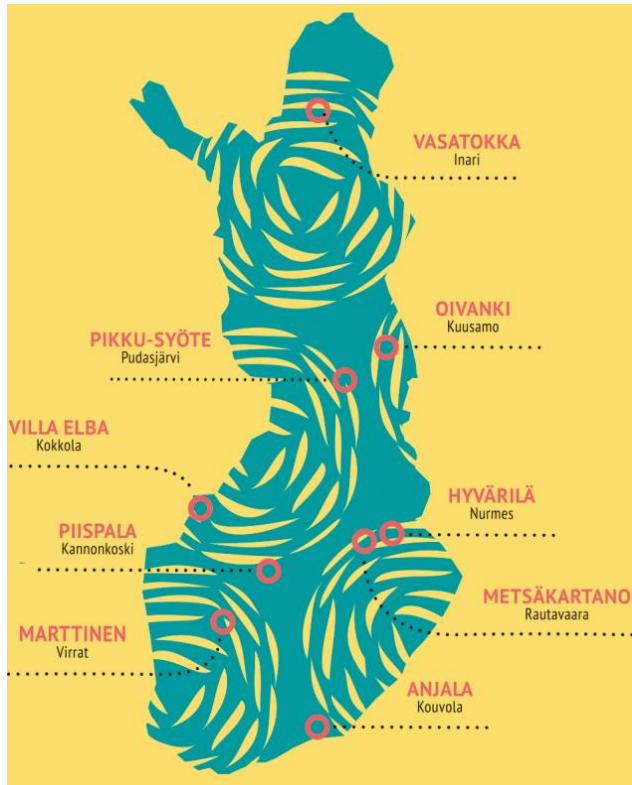
Työn tilaajana toimii Nuorisokeskus Marttinen, joka sijaitsee Virtain kaupungissa, Pirkanmaalla. Nuorisokeskus on osa Suomen nuorisokeskusten verkostoa, joiden toimintaa ohjaavat verkoston yhdessä määrittämät suuntaviivat. Nuorisokeskusten toiminnan ytimessä on nuorten osallisuuden edistäminen kaikissa niiden toimintamuodoissa, joissa korostuvat monipuolinen ohjelma- ja aktiviteettitarjonta monenlaisista taustoista tuleville nuorille. Toiminnan tavoitteena on kaikin tavoin edistää nuorten osallisuutta ja aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa.

2.1 Nuorisokeskus Marttinen osana Suomen Nuorisokeskusten verkostoa

Vuonna 1993 perustettu, Virtain kaupungin omistama Nuorisokeskus Marttinen (jäljempänä Marttinen) on yksi yhdeksästä valtakunnallisesta nuorisokeskuksesta, jonka toimintaa rahoittaa ja valvoo Opetus- ja kulttuuriministeriö (kuva 2).

SNK ry on opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämä valtakunnallinen nuorisotoimialan palvelu- ja kehittämiskeskus, jonka tehtäviä ovat osallistava kasvatus, leirikoulutoiminta, seikkailukasvatus, ympäristökasvatus, globaalikasvatus ja kansainvälinen toiminta. Yhdistys tekee aktiivista yhteistyötä jäsentensä lisäksi valtionhallinnon, kunta- ja koulutussektorin sekä järjestöjen kanssa. Lisäksi yhdistys ylläpitää ja koordinoi valtakunnallista seikkailukasvatusverkostoa ja kehittää seikkailukasvatusta Suomessa. (Suomen nuorisokeskusyhdistys 2016.)

Suomen nuorisokeskusyhdistyksen hallitus valitaan vuosittain syyskokouksessa (Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2018). Hallituksessa on puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi kolme jäsentä verkoston eri keskuksista. (Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2018.) Verkostoon kuuluvien nuorisokeskusten perustehtävä on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia tukemalla ja ohjaamalla kasvua, ja niissä tehtävä nuorisotyö on yhteisöllisyyttä ja nuorten osallisuutta tukevaa. (Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2018; Nuorisokeskus Marttinen 2015.) Toiminnan tavoitteena on nuorisolakiin nojaten edistää nuorten osallisuutta ja yhteiskunnallisia vaikuttamismahdollisuuksia. Tämän lisäksi toiminnan tavoitteena on tukea nuorten harrastustoimintaa ja aktivoida heitä toimimaan osana kansalaisyhteiskuntaa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvon toteutumista. Kaiken tämän tavoitteena on parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. (Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2018; Nuorisolaki 1285/2016). Edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamisen lähtökohtina on yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, kestävä kehitys sekä monialainen yhteistyö. Marttisessa tehtävä nuorisotyö on verkoston keskusten tavoin erittäin monipuolista. Leirikoulut ja erilaiset leirit, kuten rippileirit, ovat osa ympärivuotista tarjontaa, samoin kuin Nuotta-valmennukset sosiaalisen nuorisotyön puolelta. Nuorisokeskus painottaa toiminnallisuutta; ainutlaatuisen järvimaiseman ympäröimässä keskuksessa on tarjolla lukuisia luontoon ja liikumiseen liittyviä aktiviteetteja sekä erilaisia luovia kädentaitoaktiviteetteja. (Nuorisokeskus Marttinen 2015.) Osana nuorisokeskusten verkostoa myös Marttinen on sitoutunut kestävän kehityksen ja ympäristökasvatuksen toteuttamiseen nuorisotyön kentällä tarjoamalla kokemuksellisen ympäristökoulun alueen lasten ja nuorten käyttöön. (Suomen nuorisokeskusyhdistys 2018; Nuorisokeskus Marttinen 2015).

Kuva 2. Suomen nuorisokeskusten verkosto

2.2 Osallisuus

Osallisuus ja sen edistäminen on nuorisokeskuksissa tehtävän nuorisotyön lähtökohta (Suomen Nuorisokeskusyhdistys ry 2018). Suomen hallituksen ja Euroopan unionin tavoitteena on osallisuutta lisäämällä torjua köyhyyttä, ehkäistä syrjäytymistä ja vähentää eriarvoisuutta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018). Osallisuutta voidaan tarkastella monella eri tavalla. THL:n mukaan (2018) osallisuus on tunne, joka syntyy, kun ihminen on osallisena jossakin yhteisössä opiskelun, työn tai harrastustoiminnan kautta. Osallisuus yhteisössä on jäsentensä keskinäistä arvostusta, luottamusta ja kokemusta tasavertaisuudesta sekä mahdollisuuksista vaikuttaa itseään ja omaa yhteiskuntaa koskeviin asioihin. Aaro Harjun (2004) mukaan osallisuus on yksi hyvän elämän perusedellytyksistä. Kun ihmisellä on tunne siitä, että voi vaikuttaa itseään koskevissa asioissa, syntyy tunne osallisuudesta.

Työttömät ja syrjäytyneet jäävät usein paitsi tästä tunteesta ja jäävät ulkopuolisiiksi. Syrjäytyminen erityisesti nuorten kohdalla on huolestuttavaa; vuonna 2015 suomalaisia nuoria oli koulutuksen ja työelämän ulkopuolilla 15,7 prosenttia (Mähönen 2016).

Vaikka syrjäytyneisyyttä voi olla vaikea määrittää tarkasti, voidaan nuorten kohdalla tarkastella niitä työttömiä nuoria, joilla on pelkkä peruskoulutus (Mieli 2015). Syrjäytymisen taustalla vaikuttavat monitahoiset syyt, kuten perhetausta ja sosioekonominen asema. Sen ehkä merkittävin ilmiö on kuitenkin työmarkkinoiden muutos niin, etteivät nuoret löydä enää paikkaansa työelämässä ja yhteiskunnassa. Suurin syrjäytymistä aiheuttava tekijä on koulutuksen ulkopuolelle jääminen, joka edelleen aiheuttaa työttömyyttä, mielenterveysongelmia ja riskikäyttäytymistä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2016.) Nuorten ja lasten osallisuutta koskevat lait, kuten kunta- ja nuorisolait, velvoittavat lasten ja nuorten osallisuuteen ja osallisuuden edistämiseen. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2018.) Nuorisolain 2§ määrittelee lain ensimmäiseksi tavoitteeksi nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämisen (Nuorisolaki 1285/2016).

Nuorisokeskusten toiminnassa lakia toteutetaan nuorikeskeisellä toiminnalla, jossa nuori on aktiivinen toimija ja jolla on mahdollisuus tulla kuulluksi sekä vaikuttaa toimintaan (Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2018). Nuorisokeskuksissa tehdään sosiaalista nuorisotyötä esimerkiksi Nuotta-valmennuksen kautta, johon osallistuu erityistä tukea tarvitsevia nuoria erilaisista taustoista ja elämäntilanteista ryhmänohjaajan ja keskuksen oman ohjaajan kanssa. (Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2018.) Tätä kautta keskuksat tekevät yhteistyötä esimerkiksi työpajaohjaajien, etsivien nuorisotyöntekijöiden sekä muita erityisnuorisotyötä tekevien tahojen kanssa.

3 KANSAINVÄLINEN NUORISOTYÖ

Verkoston keskuksat toimivat itsenäisesti ja painottavat toiminnoissaan hieman erilaisia sisältöjä. (Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2018.) Esimerkiksi kansainvälistä nuorisotyötä tehdään seitsemässä nuorisokeskuksessa (Saarikettu 2017). Keskusten kansainvälinen toiminta on verkostoyhteistyötä, jonka tavoitteena on luoda monipuolisia edellytyksiä kansainväliselle nuorisotyölle yhteistyössä kuntien, järjestöjen ja nuorisoprojektien kanssa. Toiminnan ytimessä on nuorten liikkuvuuden ja sitä kautta aktiivisen kansalaisuuden edistäminen. Kansainvälinen nuorisotyö on tärkeää, sillä

kansainvälisyys on muuttuvassa yhteiskunnassa arkitodellisuutta. Marttinen haluaa mahdollistaa alueen nuorille parempia mahdollisuuksia kansainvälistymiseen myös arvojen ja asenteiden näkökulmasta. Keskuksen kansainvälinen toiminta toteuttaa monialaista, paikallista nuorisotyötä ja vastaa niihin tavoitteisiin, johon nuorisolaki tavoitteissaan ohjaa; tukee nuoren osallisuutta, sosiaalista vahvistumista, itsenäisen elämisen ja työelämän vaatimia taitoja sekä antaa aitoja oppimiskokemuksia monikulttuurisuudesta ja yhteisöllisyydestä. (Marttinen 2017.) Nuorisokeskuksilla on kymmenien vuosien osaaminen kansainvälisen nuorisotyön edistäjänä alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. (Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2018.) Marttisessa on tehty kansainvälistä nuorisotyötä sen perustamisesta lähtien eri projektien kautta. Euroopan alueelta saapuvia vapaaehtoistyöntekijöitä keskus on isännöinyt vuodesta 2004 lähtien, mutta varsinainen alueellinen, kansainvälisen nuorisotyön koordinointi ja kehittäminen on alkanut vuonna 2017. (Korhonen 2018.)

3.1 Erasmus+ - Eurooppalainen nuorten liikkuvuusohjelma

Marttisessa tehtävä kansainvälinen nuorisotyö toteutetaan Erasmus+ -ohjelman kautta. Erasmus+ -ohjelma on Euroopan Unionin koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelma, jonka 14,7 miljardin euron budjetista rahoitetaan näiden alojen yhteistyötä Euroopassa (Euroopan komissio 2018; Opetushallitus 2018). Ohjelman hallinnoinnista sekä sen tavoitteista ja seurannasta vastaa Euroopan komissio. Edellisten lisäksi se ohjaa ja valvoo ohjelman toteuttamista, seurantaa ja arviointia koko Euroopan tasolla, sekä koordinoi kansallisten toimistojen toimintaa. (Opetushallitus 2018.)

Erasmus+ -ohjelmaa toteutetaan pääosin kansallisesti, jotta ohjelma olisi mahdollisimman lähellä käyttäjiään ja jotta sen olisi helpompi sopeutua esimerkiksi erilaisiin kansallisiin nuorisjärjestelmiin ja tilanteisiin. Jokainen jäsenmaa on nimittänyt yhden tai useamman kansallisen toimiston tiedottamaan ja hallinnoimaan ohjelmaa kansallisella tasolla ja toimimaan linkkinä Euroopan komission sekä kansallisten, alueellisten ja paikallisten hankkeiden vetäjien ja myös itse nuorten välillä. Suomessa Erasmus+ -ohjelman kansallisena toimistona toimii Opetushallitus. (Opetushallitus 2018.)

Kansallisten toimistojen päätehtäviä ovat muun muassa hoitaa kansallisesti hallintojen hakemusten valintaprosessi avoimesti, hoitaa ohjelman hallinto

tarkoituksenmukaisesti, tehdä työtä ulkopuolisten tahojen kanssa ohjelman edistämiseksi sekä arvioida ja seurata ohjelman toteuttamista (Opetushallitus 2018). Tämän lisäksi Tämän lisäksi niillä on tärkeä asema nuorisotyön kehittämisessä esimerkiksi seuraavilla tavoilla: tarjoamalla mahdollisuuksia kokemusten vaihtamiseen sekä tarjoamalla koulutusta ja kokemuksia koulun ulkopuoliseen oppimiseen (Opetushallitus 2018).

Ohjelman tärkeimpiä tavoitteita on korkean nuorisotyöttömyyden torjuminen. Koulunkäyntinsä keskeyttävillä nuorilla on suuri riski jäädä työttömäksi ja syrjäytyä yhteiskunnasta. Ohjelma haluaa kehittää yhtenäisempien ja osallistuvampien yhteiskuntien Eurooppaa, jotka aidosti mahdollistavat kansalaistensa aktiivisen osallistumisen. Koulutuksen, nuorisotyön ja urheilun katsotaan edistävän yhteisiä eurooppalaisia arvoja, lisäävän kulttuurien välistä ymmärrystä ja yhteisöllisyyttä ja lisäksi ehkäisevän väkivaltaista radikalisoitumista. (Erasmus+ Programme Guide 2018.) Yksityishenkilöt voivat lähteä ohjelman kautta esimerkiksi opiskelemaan, työharjoitteluun, nuorisovaihtoihin ja vapaaehtoistoihin. Organisaatioille ohjelma tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia verkostoitumiseen, ja toiminnan tavoitteena organisaatioiden näkökulmasta on innovatiivisten ratkaisujen tuottaminen ja parhaiden käytäntöjen vaihtaminen (Euroopan komissio 2018).

Vuonna 2017 ohjelma täytti 30 vuotta, ja sen uusimmassa ohjelmassa on yhdistetty seitsemän aiempaa ohjelmaa, ja sen toteutus jatkuu vuoteen 2020 (Euroopan komissio 2018; European Commission 2018). Ohjelmalla on pitkä historia ja sen tarjoama sisältö organisaatioille, oppilaitoksille ja yksittäisille henkilöille on valtavan monipuolinen. Ohjelma rahoittaa pelkästään liikkuvuuden osalta kolmea avaintoimea, joista ensimmäiseen kuuluu nuorten osalta opiskelevien ja ei-opiskelevien nuorten sekä nuorisotyötä tekevien liikkuvuus, toiseen organisaatioihin ja oppilaitoksiin liittyvät strategiset kumpanuushankkeet ja kolmanteen edelleen laajempi politiikan uudistamisen tuki -kokonaisuus nuorten ja päättäjien välistä kansallista ja kansainvälistä vuoropuhelua varten. (Opetushallitus 2018.) Tässä yhteydessä tarkastellaan ensimmäistä avaintoimea nuorten liikkuvuuden osalta, koska se liittyy keskeisellä tavalla niihin kansainvälisen nuorisotyön muotoihin, nuorisovaihtoihin ja vapaaehtoistyöhön (*Youth in Action-aktiviteetit*), joita Marttisessa toteutetaan. Aktiviteetit on tarkoitettu kaikille 13-30-vuotiaille nuorille

taustasta, varallisuudesta, koulutustasosta, terveydentilasta tms. tekijästä riippumatta. Erityisen tärkeää on tavoittaa nuoria, jotka ovat jääneet tai ovat vaarassa jäädä syrjään yhteiskunnasta opintojen keskeytymisen ja työttömyyden vuoksi. Erasmus+:n ohjelmaoppaan (2018) mukaan vuonna 2018 tuetaan erityisesti hankkeita, joilla tuetaan syrjäytyneitä nuoria, edistetään moniarvoisuutta, kulttuurien- ja uskontojenvälistä vuoropuhelua sekä vapautta, suvaitsevuutta ja ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevia yhteisiä arvoja sekä sellaisia hankkeita, joissa edistetään medialukutaitoa, kriittistä ajattelua ja nuorten oma-aloitteisuutta.

3.1.1 Nuorisovaihdot

Nuorisovaihtojen kautta nuoret pääsevät tutustumaan saman ikäisiin nuoriin yhteisen, kaikkia osallistujia kiinnostavan aiheen parissa. Olennaista on, että nuoret osallistuvat kokonaisvaltaisesti vaihdon suunnitteluun sen mahdollistavan organisaation, eli esimerkiksi nuorisokeskuksen, hankevastaavien ja ryhmänohjaajien tuella. Nuoret valitsevat vaihdon teeman, asettavat sen tavoitteet ja määrittelevät vaihdon sisällön. Aihe voi liittyä esimerkiksi yhteiskuntaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, ympäristöasioihin, syrjintään, työttömyyteen tai kulttuurien moninaisuuteen. Vaihdot toteutetaan aina muodollisen koulutuksen ulkopuolella, ja ne sisältävät monenlaisia aktiviteetteja kuten työpajoja, ryhmäkeskusteluja, luovia menetelmiä ja ulkoaktiviteetteja. Päiväohjelman sisällössä pyritään toteuttamaan sellaisia aktiviteetteja, joita nuoret itse vetävät. Vaihdoissa on aina mukana täysi-ikäinen ohjaaja tai ohjaajia osallistujien iästä ja määrästä riippuen. Vaihtoon voivat osallistua 13-30-vuotiaat nuoret, ja itse vaihto kestää 5-21 vuorokautta. Vaihtojen kautta nuoret saavat aidon kokemuksen muiden maiden saman ikäisistä nuorista. (Nuorisokeskus Marttinen 2015; Euroopan komissio 2018.)

3.1.2 Eurooppalainen vapaaehtoispalvelu

Eurooppalainen vapaaehtoispalvelu (European Voluntary Service, EVS) mahdollistaa 17-30-vuotiaiden nuorten vapaaehtoistyön ulkomailla. Vapaaehtoiset työskentelevät aina jonkin organisaation, kuten nuorisokeskuksen, lähettämänä jonkin ulkomaisen organisaation hyväksi kohdemaassa. Tyypillisimpiä aloja ovat nuorisotyö, kulttuuriala ja

ympäristönsuojelu. Vapaaehtoiselta ei vaadita alaan liittyvää ammattiosaamista; työtehtävien vaativuustaso on aina sellainen, johon osallistuja kykenee ilman erillistä koulutusta. Hän ei myöskään ole vastuussa sellaisista tehtävistä, joissa työskentelee palkattu henkilö. Vapaaehtoistyö on palkatonta, mutta vapaaehtoisen matkat kotoa kohteeseen ja takaisin korvataan. Tämän lisäksi hän saa majoituksen, ylläpitokorvausta ja taskurahaa työjaksonsa ajalta sekä kattavan vakuutuksen. Vapaaehtoisella on tukeaan vastaanottajan nimeämät tutor ja mentor, joista jälkimmäinen tulee olla vastaanottavan tahon ulkopuolelta. Näiden tehtävänä on tukea osallistujaa työhön liittyvissä käytännön asioissa sekä muuhun elämiseen ja sopeutumiseen liittyvissä asioissa (esimerkiksi reflektointi, sopeutuminen yhteisöön, kulttuurishokki). Jakson pituus on vähintään kaksi viikkoa ja enimmillään 12 kuukautta. Vähintään kaksi kuukautta kestävässä EVS-jaksoissa vapaaehtoisella on mahdollisuus opiskella kohdemaan kieltä verkko-palvelussa tai joissakin tapauksessa myös kohdemaassa opettajan johdolla. Vapaaehtoiseksi voi lähteä tarjolla olevasta projektista riippuen ryhmässä tai yksin. Maksuttomuutensa ja turvallisuutensa vuoksi EVS on merkittävä mahdollisuus saada kansainvälistä työkokemusta ja oppia erilaisia elämässä tarvittavia taitoja. Vapaaehtoistyö vaikuttaa paitsi nuoreen, myös siihen yhteisöön, jossa nuori kohdemaassa toimii; se rikastuttaa yhteisöä ja avartaa jäsentensä ja vapaaehtoisen maailmankatsomusta (Opetushallitus 2018). Kansainväliset kohtaamiset muiden vapaaehtoisten ja paikallisten nuorten kanssa mahdollistaa uusien taitojen ja asenteiden oppimisen. EVS tarjoaa nuorelle mahdollisuuden sosiaaliseen vahvistumiseen uusien elämässä tarvittavien taitojen oppimisen kautta. (Euroopan komissio 2018; Opetushallitus 2018.)

3.1.3 Youth Pass -työkalu oppimisen tunnistamiseen

Oppiminen ei välttämättä ole tietoista ja se tapahtuu ikään kuin vahingossa. Yleensä oppiminen tapahtuu niin sanotusti siinä kaiken hauskan tekemisen ohessa kuin huomaamatta. Sitä varten Youth in Action-aktiviteettien osaksi on kehitetty Youth Pass -työkalu, jolla tunnustetaan ja tunnistetaan aktiviteeteissa tapahtuvaa oppimista. Tässä opinnäytetyössä ja siihen sisältyvässä tutkimustyössä Youth Passia ei painoteta reflektoinnin välineenä, mutta sen sisältämien oppimisosa-alueiden ymmärtäminen on olennaista myös tämän raportin kannalta. Youth Pass -prosessissa oppimista arvioidaan elinikäisen oppimisen avainosaamisalueilla, joita ovat viestintä äidinkielellä,

viestintä vierailu kielillä, matemaattinen osaaminen sekä perusosaaminen luonnontieteiden ja tekniikan aloilla, digitaaliset taidot, oppimistaidot (oppimaan oppiminen), sosiaaliset ja kansalaisuustaidot, aloitekyky, yrittäjyydestietoisuus ja kulttuurin ilmaisumuodot (Opetushallitus 2018). Nämä kahdeksan avaintaitoa ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston antama suositus, jonka tavoitteena on edistää laadukkaan, eurooppalaisen yhteiskunnan tarpeita vastaavan ja tulevaisuuteen suunnatun koulutuksen kehittämistä. Avaintaidot ovat tärkeitä henkilökohtaiseen onnistumisen tunteen ja kehittymisen, aktiivisen kansalaisuuden, sosiaaliseen osallisuuden ja työelämän kannalta (Euroopan komissio 2018). Osallistujat täyttävät Youth Pass -työkalulla oman oppimistodistuksensa itsenäisesti. Tärkeä tekijä oppimisen tunnistamisessa on yhdessä ryhmän ja/tai ohjaajan kanssa tapahtuva reflektointi. Oppimisen ja reflektoinnin määritelmät on esitelty syvällisemmin luvussa 4 Oppiminen ja sen oivaltaminen.

3.2 Tiedottaminen

Nuorten tieto- ja neuvontapalveluista vastaa osaamiskeskus Koordinaatti, joka tuottaa asiantuntija- ja tukipalveluilta muun muassa Suomen nuorisokeskusverkoston nuorisokeskuksille. Käsittelen tiedottamista kansainvälisen nuorisotyön yhteydessä, vaikka se ei suoraan Erasmus+ -ohjelman alla olekaan. Neuvontatyöllä on kuitenkin vahva eurooppalainen ulottuvuus, sillä nuorille suunnatut tieto- ja neuvontapalvelut näkyvät maakohtaisissa suosituksissa ja Euroopan unionin nuorisostrategiassa. Koordinaatti on valtakunnallinen osaamiskeskus, jonka toimittaa rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö, ja sen toiminta on alkanut vuonna 2006. Koordinaatin toiminnan tavoitteita ovat yhdenvertaiset tieto- ja neuvontapalvelut nuorille Suomessa, nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittäminen, verkoston toimijoiden osaamisen vahvistaminen, nuorten tieto- ja neuvontatyön tunnettuuden ja vaikutusten lisääminen sekä yhteisöjen ja yhteisöllisyyden kehittäminen. Sen tekemä ennaltaehkäisevä neuvontatyö tukee nuorten itsenäistymistä ja kasvua, jota määrittää monet eurooppalaiset ja kansalliset periaatteet ja suositukset, kuten esimerkiksi yhdenvertaisuus- ja nuorisolait. Käytettyjä tiedottamisen menetelmiä ovat esimerkiksi yksilötyö, vertaisnuorisotiedottaminen, fyysiset toimintaympäristöt, verkkoympäristöt, pop up -tyyppiset jalkautuvat palvelut sekä pelilliset menetelmät. Nuorten osallistuminen ja aktiivinen vaikuttaminen palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen on ensiarvoisen tärkeää, jotta

palvelut kohtaavat nuorten tarpeet. (Koordinaatti 2018.) Pitkäsen mukaan (2016, 110) nuorella on kokemusasiantuntijuus nuoruudesta, ja osallisuus tiedottamisen yhteydessä voi olla tieto- ja toimintaosallisuutta sekä suunnittelu- ja päätöksentekosallisuutta. Nuorisokeskuksen työntekijät ovat ammattilaisia, joilla on myös valmiuksia olla tukemassa nuoria tieto- ja neuvontatyössä, sekä tarjota heille mahdollisuuksia osallistua. Euroopan neuvosto suosittelee kasvokkain ja henkilökohtaisesti tapahtuvaa kohtaamista, koska sosiaalisen osallistamisen prosessi on aikaisempaa monimutkaisempi. (Koordinaatti 2018.)

3.2.1 EuroPeers- vertaistiedottajat – toimintaa maailmalta palanneille nuorille

Nuori, joka osallistuu nuorisovaihtoon tai vapaaehtoistyöhön, on usein kotiin palattuun täynnä intoa ja uusia ideoita. Hän haluaisi kertoa, mitä on oppinut ja mitä kokenut. Tätä varten maailmalta palanneille nuorille on kehitetty EuroPeers -vertaistointi, jonka kautta nuoret voivat jakaa kokemuksiaan paitsi toisilleen, myös keksiä erilaisia tapoja, millä innostaisivat mukaan omia kavereitaan ja muita paikkakunnan nuoria. Se on Opetushallituksen alainen, erillinen hanke, joka ei varsinaisesti liity edellä mainittuun Koordinaatin toimintaan eikä myöskään ole sisäänrakennettuna nuorisokeskusten toimintaan. EuroPeerit ovat Erasmus+ Youth in Action -ohjelmaan osallistuneita nuoria, jotka haluavat omalla toiminnallaan ja esimerkillään rohkaista vertaisiaan (*engl. peer = vertais*) nuoria kansainvälisyyteen ja katselemaan maailmaa uusin silmin. Saksasta alkunsa saanut toiminta on levinnyt muihinkin Euroopan maihin (Jugend für Europa 2012). Vapaaehtois pohjalta toimivat EuroPeerit järjestävät esimerkiksi vierailuja kouluille, nuorisotaloille ja nuorisokeskuksiin, joiden kautta he jakavat omia kokemuksiaan erilaisilla menetelmillä.

Ryhmä nuoria kokoontui Marttisessa marraskuussa 2017, toiminnan uudelleen käynnistämiseksi sen hiivuttua sitten vuoden 2015, jolloin toiminta aloitettiin Suomessa ensimmäisen kerran. Osallistuin tapaamiseen, josta sain idean tähän opinnäytetyöhön ja jonka jälkeen sain vastuun aloittaa toiminnan organisoidumman kehittämisen. EuroPeers -toiminta ja sen kehittäminen eivät sinällään liity tähän opinnäytetyöhön, mutta toiminnan ymmärtäminen tässä yhteydessä auttaa hahmottamaan kokonaisuutta ja lopputuloksia.

4 OPPIMINEN JA SEN OIVALTAMINEN

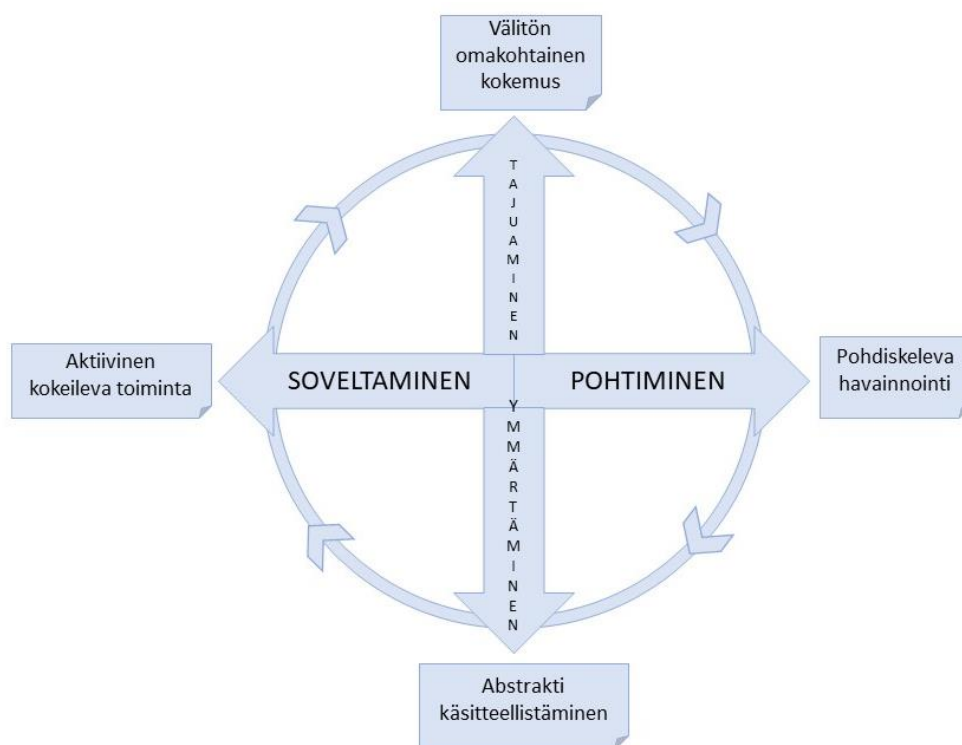
4.1 Nonformaali oppiminen

Youth in Action -aktiviteetit on luotu tukemaan nonformaalia oppimista. Nonformaalilla, eli ei-muodollisella tai koulun ulkopuolisella, oppimisella tarkoitetaan arjessa tapahtuvaa oppimista, joka ei johda tutkintoon ja se on usein sattumanvaraista. Tällä tarkoitetaan sitä, että toiminta, jossa oppiminen tapahtuu ei välttämättä ole suunniteltu varsinaiseksi oppimistapahtumaksi. Siitä huolimatta se voi olla strukturoitua, eli sillä on tavoitteet, aika ja paikka ja tuki ja ohjaus oppimiseen. (Peda.net 2018; Council of Europe 2017.) Nonformaali oppiminen on aina vapaaehtoista ja oppijakeskeistä korostaen tekijän toimijuutta, vapautta ja oikeuksia. (Peda.net 2018.) Aktiviteeteissa tapahtuva oppiminen on myös vahvasti yhteistoiminnallista oppimista. Oppiminen on yhteistoiminnallista silloin, kun oppijat työskentelevät pienissä ryhmissä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Se eroaa perinteisestä ryhmätyöskentelystä siinä, että se vahvistaa ryhmän keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteisten tavoitteiden saavuttamista perinteistä ryhmätyöskentelyä tehokkaammin. Yhteistoiminnallisessa oppimisessä korostuvat ennen kaikkea itsetunnon, sosiaalisten vuorovaikutustaitojen ja oppimismenetelmien (eli oppimaan oppimisen) hallinnan kehittyminen. (Hellström, Johnson, Leppilampi & Sahlberg 2015, 16.) Yhteistoiminnallisen oppimisen taustalla vaikuttavat humanistinen ihmiskäsitys ja sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys; ihminen on aktiivinen toimija, joka luonnostaan tarvitsee toisia ja toimii motivaatiosta käsin oppien parhaiten yhdessä toisten ihmisten kanssa (mt., 25-26; Virtuaaliammattikorkeakoulu 2004). Yhteistoiminnallinen oppiminen voidaan nähdä positiivisena kehänä, jonka osina ovat kokemukset autonomiasta, kompetenssista ja yhteenkuuluvuudesta. Autonomialla tarkoitetaan tässä yhteydessä tunnetta siitä, että ihminen saa omilla teoilla aikaan muutoksia elämässään ilman toisten ihmisten asettamia rajoituksia tai ehtoja. Kompetenssilla puolestaan tarkoitetaan aikaansaamisen tunnetta ja tavoitteiden saavuttamista. Yhteenkuuluvuus tarkoittaa ihmisen tunnetta kuulumisesta ryhmään. (Hellström ym. 2015, 97-98.) Yhteistoiminnallista oppimista tarkastellaan usein formaalin oppimisen yhteydessä, mutta

näissä nonformaalin oppimisen Youth in Action -aktiviteeteissa se on ikään kuin sisäänrakennettuna.

4.2 Kokemuksellisen oppimisen sykli

Edellä mainittujen lisäksi Youth in Action -aktiviteeteissa tapahtuva oppiminen on kokemuksellista, jossa korostuu kokemuksen merkitys ja oppimisen syklisyys. Syklin muodostavat omakohtainen kokemus, kokemuksen pohtiminen ja käsitteellistäminen sekä aktiivinen kokeileva toiminta. Oppiminen on siis jatkuva, kokemuksiin perustava prosessi, joka onnistuessaan tuottaa aina uusia näkökulmia ja tietoa reflektoinnin kautta. (Mäkinen 2002; Kupias 2000, 16) Reflektoinnilla tarkoitetaan oman toiminnan, sen perusteiden ja seuraamusten kriittistä analysointia ja pohtimista, jonka tuloksena syntyy aina jotain uusia toimintamalleja (Ruohotie 2002, 137; Hellström ym. 2015, 95). Tämä pohdiskeleva vaihe on Kupiaksen (2000, 16) mukaan koko syklin keskeisin vaihe. Parhaimmillaan se on jatkuvaa ja aktiivista toimintaa, jossa yksilö arvioi omaa oppimistaan, toimintaansa, käsityksiä ja uskomuksiaan tietoisesti, mikä johtaa uudelleenlaiseen ajatteluun ja oppimiseen (mt., 18). Itse prosessi on vähintään yhtä tärkeä kuin itse oppimisen tulos (mt., 22). Myös yksilön ja ryhmän välisen yhteistyön merkitys korostuu; kokemuksista syntyneet käsitykset muodostuvat yksilön ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa (Mäkinen 2002). Kokemuksellisessa oppimisessa on keskeistä yksilön persoonallinen ja sosiaalinen kasvu sekä itsetuntemuksen lisääminen, jolloin oppiminen on kokonaisvaltaisempaa kuin pelkkä asioiden oppiminen (Kupias 2000, 18, 23).

Kuva 3. Kolbin kokemuksellisen oppimisen sykli (Kolb 1984).

Kolbin teoria kokemuksellisen oppimisen syklisyydestä (kuva 3) korostaa aktiivisen oppimisprosessin merkitystä itse lopputulosta enemmän. Oppimisen syklisiin sisältyy neljä vaihetta, joita ovat välitön omakohtainen kokemus, pohdiskeleva havainnointi, abstrakti käsitteellistäminen sekä aktiivinen, kokeileva toiminta. Lisäksi siihen kuuluvat kokemuksen ymmärtämisen ja muuntamisen ulottuvuudet, joka syvenee tiedoksi asteittain (Oamk 2006). Oppiminen voi olla tiedostamatonta tai tietoisista, jolloin oppija ymmärtää käsitteitä tietoisesti. Omakohtaisten kokemusten avulla teoreettiset käsitteet muuttuvat itselle merkityksellisiksi, mikä vaatii omakohtaista aktiivista toimintaa ja havainnointia. (Kupias 2000, 16.)

4.3 Motivaatio oppimisessa

Oppiminen on luonnollista silloin, kun ihminen aidosti kiinnostunut opittavasta asiasta. Youth in Action- aktiviteetteihin osallistuvat nuoret tulevat toimintaan vapaaehtoisesti ja omasta motivaatiosta. Osallistuessaan esimerkiksi nuorisovaihtoon he työskentelevät omassa maaryhmässä ja edelleen toisten maaryhmien kanssa vaihtoviikon aikana. Mäkisen (2002) mukaan osallistujien motiivit voivat olla niin ulkoisia kuin sisäisiä.

Ulkoiset oppimismotiivit voivat olla käytännöllisiä ja oppimisen hyötyarvoihin liittyviä. Sisäiset motiivit sen sijaan liittyvät henkiseen kasvuun ja kehittymiseen sekä sisäiseen kiinnostukseen aihetta kohtaan. Oppimaan motivoitunut ihminen muodostaa selkeitä ja tarkoituksenmukaisia tavoitteita, kykenee työskentelemään ryhmässä jäsentensä eroavaisuuksista huolimatta ja tunnistaa ratkaisuja isoissakin haasteissa (Salmela-Aro 2018, 9). Kiurun (2018, 123) mukaan motivaatio liittyy läheisesti muun muassa arvoihin, kiinnostuksen kohteisiin ja toimintaan. Myös sosiaalisilla suhteilla on merkitystä oppimismotivaation muodostumisessa. Merkittävien ja myönteisten ihmissuhteiden muodostaminen on ihmiselle sisäsyntyinen tarve (mt., 124). Tämänkaltaisen yhteenkuuluvuuden tarpeen täytyessä syntyy myönteisiä tunteita oppimista kohtaan, mikä edelleen lisää oppimismotivaatiota ja sitoutumista (mt., 124). Ryhmän yhteinen motivaatio tulee esille aktiivisena osallistumisena ryhmän toimintaan, toisten huomioon ottamisena ja vastuun kantamisesta yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi (Riikonen & Sormunen & Korhonen & Kangas & Seitamaa-Hakkarainen & Hakkarainen 2018, 162). Ohjaajalla ja ympäristöllä on tärkeä merkitys nuoren motivaation ylläpitämisen tukemisessa. Lerkkasen ja Pakarisen (2018, 191) mukaan ohjaajan tehtävä on korostaa oppimisprosessin merkitystä ja tehdä osallistujan oppimista konkreettiseksi. Nämä yhdessä tukevat oppijan pystyvyyden tunnetta. Selkeä organisointi auttaa rakentamaan turvallisen ja myönteisen oppimisympäristön, joka edistää myös vuorovaikutusta. Merkitykselliset sisällöt, innostavat toiminnot ja tehtävät herättävät kiinnostuksen.

5 TUTKIMUSMENETELMÄÄN LIITTYVÄT VALINNAT

Käytin tiedonhankinnassa kvalitatiivista, eli laadullista menetelmää, sillä omista lähtökohdista ja kansainvälisen kokemuksen vuoksi olen lähellä tutkittavia ja lisäksi halusin osallistua heidän toimintaansa. Menetelmälle tyypillisesti tavoitteeni oli koota tarkasteltavasta asiasta runsaasti tietoa ja pyrkiä ymmärtämään ilmiötä laajempänä kokonaisuutena. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 105.) Laadulliselle tutkimusmenetelmälle onkin ominaista, että ihmistä suositaan tiedonkeruun keskeisimpänä välineenä, jolloin myös tutkijan omat havainnot ja keskustelut ovat tärkeitä. Tätä menetelmää käytettäessä valitaan kohdejoukko tarkoituksen mukaisesti sattumanvaraisen valinnan

sijaan. Lisäksi on yleistä, että tutkimussuunnitelma muokkautuu tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2008, 160.) Kvantitatiivinen, eli määrällinen tutkimusmenetelmä puolestaan painottuu täsmällisempiin ja laskennallisiin menetelmiin, jossa muuttujat laitetaan taulukkomuotoon ja edelleen tilastoiksi (mt., 136). Hankin tietoa haastatteleamalla ja osallistavien työpajojen kautta, joiden osallistujat olivat osallistuneet nuorisovaihtoihin ja / tai vapaaehtoistöihin.

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa ammattialaa kehittävä ohje, opas tai tapahtuma. Siinä yhdistyvät käytännön toteutus ja raportointi tutkimusviestinnän menetelmillä. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 9.) Lähestymistapani tässä työprosessissa oli hyvin kokeileva; käynnistämisvaiheessa olikin hieman haasteellista hahmottaa, onko kysymyksessä toiminnallinen opinnäytetyö, vai puhtaasti aineistoa tutkiva työ, joka tuottaa selkeät johtopäätökset. Yhdessä haastattelujen kanssa työpajat ovat tämän työn toiminnallinen osuus, jotka tuottivat myös hyödyllistä aineistoa tuen tarkastelun näkökulmasta. Työ sisältää siis aineksia sekä toiminnallisesta, että perinteisemmästä tutkivasta lähestymistavasta – raportti sisältää teorian ja toiminnan pohdintaa sekä niiden välistä yhteyttä (vrt. mt., 79). Prosessin tuotoksena syntyi vinkkilista asioista, joita nuorisokeskuksen tulee ottaa huomioon lähettäessään nuorta nuorisovaihtoon tai vapaaehtoistyöhön. Vinkkilistalla olevia asioita käsitellään tarkemmin luvussa 7.

5.2 Teemahaastattelu

Halusin haastatella osallistujia henkilökohtaisesti, sillä omaan kokemukseeni pohjaten koin, että kansainvälisiin aktiviteetteihin osallistuneet ovat aktiivisia ja halukkaita jakamaan kokemuksensa muille. Kokemuksen monipuolisuus ja erilaiset tasot tulisivat esille paremmin vapaamuotoisessa haastattelussa kuin kirjallisen kyselylomakkeen kautta. Lisäksi koin menetelmän mielekkääksi jo aikaisemmin muissa opinnoissa toteuttamassani opinnäytetyössä. Etsin haastateltavia Erasmus+ -aktiviteetteihin liittyvissä Facebook-ryhmissä sekä lähestymällä itse tuntemiani nuoria, joilla oli kokemus

kansainvälisistä aktiviteeteista. Osallistumishalukkuus yllätti, sillä sain sovittua haastattelut parissa päivässä ja tein niitä kaikkiaan kahdeksan tammi- ja helmikuun aikana. Kaksi haastatteluun osallistuneista kertoivat nuorisovaihtoon liittyvistä kokemuksista. Viidellä haastatelluista oli kokemusta vapaaehtoistyöstä ja yhdellä monipuolisesti molemmista. Haastateltavat olivat iältään 19-25-vuotiaita ja tulivat erilaisista taustoista ja elämäntilanteista. Kaikki haastattelut toteutettiin etäyhteyden välityksellä ja niiden kesto vaihteli puolesta tunnista reiluun tuntiin.

Haastattelun kysymykset (liite 1) liittyivät lähtömotivaatioon ja taustatilanteeseen, opimiskokemuksiin suhteessa itseen, omaan kulttuuriin, muihin ihmisiin ja muihin kulttuureihin, muutoksiin itsessä, uusien osallistujien motivointiin sekä tuen tarpeeseen prosessin aikana. Parin ensimmäisen haastattelun jälkeen lisäsin kysymyksiin reflektoinnin teeman sekä painotin selkeämmin tuen tarvetta ja sen merkitystä osallistujalle prosessin aikana. Kysyin nämä samat kysymykset vielä jälkeen päin erikseen niiltä, joiden haastatteluista kyseiset kysymykset puuttuivat. Haastatteluni oli siis puolistrukturoitu; laadin kysymykset ennakoon, mutta jätin osassa haastatteluja joitakin pois tai vaihdoin niiden järjestystä keskustelun kulun mukaan (vrt. Ojasalo ym. 2014, 108). Esimerkiksi alkuvaiheessa pyysin haastatelluilta kuvaa, joka tiivistää kokemuksen ja jota voisi käyttää visuaalisena materiaalina, mutta se ei vaikuttanut kovinkaan hyödylliseltä tai inspiroivalta lopputuloksen kannalta. Tämän takia en kiinnittänyt enää huomiota siihen, lähettivätkö osallistujat kuvia vai eivät. Haastattelujen edetessä esille alkoi nousta nuorten oma tarve sen kaltaiseen reflektointiin, jota haastattelu itsessään heille tarjosi. Työpajojen (lisää kappaleessa 5.3), alkuperäinen tarkoitus oli puolestaan saada nuoret tuottamaan tilaajan toivomaa visuaalista materiaalia ja sittemmin toimia aineistonkeruumenetelmänä tuen tarpeen selvittämiseksi. Haastattelujen jälkeen alkoi olla luontevampaa painottaa pajojen reflektiivisyyttä osallistujilleen varsinaisia tuotoksia enemmän.

Osassa haastattelujen nauhoitusta oli teknisiä ongelmia, eivätkä haastattelut tallentuneet. Epäonnistuneiden tallennuskertojen jälkeen tein päätöksen jättää äänittämisen kokonaan pois. Tein jokaisen haastattelun aikana muistiinpanoja, joita kertyi 13 sivua. Kirjoitin vastaukset puhtaaksi välittömästi jokaisen haastattelun jälkeen, josta

tekstimateriaalia syntyi 11 sivua. Kokonaisuuden kannalta koen, että litteroinnin puuttuminen ei vaikuta tässä tapauksessa tulosten tarkasteluun ja niiden luotettavuuteen.

5.3 Osallistava työpaja

Erasmus+ -aktiviteeteissa osallistavuus ja nuorten aktivointi erilaisin menetelmin on sisäänrakennettuna, joten osallistavan menetelmän valitseminen myös osaksi opinäytetyön toteutusta oli luontevaa. Toisaalta halusin myös luoda konkreettisia yhteyksiä pajoihin osallistuviin nuoriin ja heidän ohjaajiinsa, sillä koen paikallisen verkostoitumisen tärkeäksi tulevassa ammatissa. Tämän lisäksi halusin hyödyntää aiemmin hankkimaani osaamista pajatyöskentelyyn liittyen. Alun perin työpajojen tarkoitus oli tuottaa visuaalista materiaalia nuorisokeskukselle, jota se voisi hyödyntää markkinoidessaan kansainvälisiä aktiviteetteja sosiaalisessa mediassa. Lopulta pajat tuottivat tietoa nuorisovaihtoihin ja vapaaehtoistöihin osallistuneiden kokemuksista kokonaisuutena; esimerkiksi mistä nuoret olivat kuulleet mahdollisuudesta ja missä siitä kannattaisi tiedottaa, tuen tarve prosessin aikana, oppimiseen liittyvät asiat ja kehittämiseen liittyvät asiat. Työpajatyöskentely toimi reflektointimenetelmänä pajoihin osallistuneille nuorille, vaikka tämä ei ollut tietoisesti asettamani tavoite. Niiden kautta osallistujat pääsivät käsittelemään uudelleen kokemusten kautta oppimiaan asioita (vrt. Kolbin kokemuksellisen oppimisen sykli kappaleessa 4.2). Pajojen sisällöt otin teema-haastattelusta, mutta niiden painotus meni hieman eri tavalla pajojen välillä. Etsin osallistujia nuorisoalan verkostojeni kautta Facebookissa, ja kiinnostuneiden osallistujien sijainnin vuoksi päädyin järjestämään kaksi työpajaa, yhden Kuopiossa ja toisen Jyväskylässä.

5.3.1 Kuopion työpaja

Ensimmäisen työpajan pidin Kuopiossa Jynkän nuorisotilassa helmikuun 2018 puolivälin tienoilla. Siihen osallistui nuoria, joilla oli kokemusta nuorisovaihdon järjestämisestä Suomessa sekä nuorisovaihtoon osallistumisesta Irlannissa. Koollekutsujana toimi nuorten mukana näissä nuorisovaihtoprojekteissa ollut ryhmänohjaaja, ja pajaan osallistui kolme nuorta kymmenestä kutsutusta. Nuoret osallistujat olivat 16-18-

vuotiaita toisen asteen opiskelijoita, ja heidän ja ryhmänohjaajan lisäksi paikalla oli nuoriso-ohjaaja, joka oli ollut avustamassa nuoria vaihtojen aikana. Paja kesti kaksi tuntia.

Suunnittelin pajaa varten ennalta muutamia erilaisia aktiviteetteja, jotta minulla olisi mahdollisuus valita niistä osallistujille sopivimmat. Tavoitteena oli toteuttaa alussa liikunnallisempi leikki ja palauttaa kokemusta ryhmäläisten mieleen mielikuvaharjoituksen avulla. Pienen ryhmäkoon vuoksi valitsin kuitenkin aktiviteetit, joissa osallistujat kävivät palautekeskustelua post-it-lappuja apuna käyttäen. Käsiteltävät teemat valitsin haastattelujen pohjalta, joita olivat oppiminen itsestä, omasta kulttuurista, muista ihmisistä ja muista kulttuureista. Nämä asiat vastaajat kirjoittivat yhden julisteen ympärille ja avasivat vastauksensa muille osallistujille (kuva 4). Kuumailmapallo-piirroksen avulla osallistujat pohtivat projektia edistäviä ja hidastavia tekijöitä kirjoittamalla niitä eri värisille post-it-lapuille. Laput kiinnitettiin teeman mukaan kuumailmapalloon, jossa pallo-osa merkitsi positiivisia ja kokemusta tukevia asioita, korissa roikkuvat hiekkasäkit hidastavia tekijöitä, maassa seisovat hahmot keinoja uusien osallistujien motivoimiseksi, ja taivas merkitsi keinoja tiedottamiselle. Näiden lisäksi ja ohella osallistujat keskustelivat vilkkaasti ja varsinkin pajan päättymisen jälkeen he alkoivat muistella parhaimpia hetkiä kokemustensa aikana.

Kuva 4. Nuoret työpajassa Kuopiossa.

5.3.2 Jyväskylän työpaja

Toisen työpajan toteutin Jyväskylässä ja siihen osallistui viisi 19-26 -vuotiasta nuorta kahdeksasta kutsutusta. Ryhmän osallistujista neljällä oli kokemusta nuorisovaihdoista ja yhdellä oli takanaan vajaan vuoden mittainen EVS-jakso. Vaihtoihin osallistuneet olivat osallistumishetkellä opiskelijoita korkeakoulussa (2) ja työttömiä (2). Vapaaehtoistyöhön osallistunut oli työtön. Paja kesti kolme tuntia, joka sisälsi neljä varsinaista aktiviteettia sekä vapaata keskustelua. Teemat olivat tässä pajassa samat kuin edellisessä, mutta itse aktiviteetit monipuolisempia. Valitsin käytettävät menetelmät sattumanvaraisesti, kuitenkin aiempaan kokemukseeni pohjautuen. Lisäksi kiinnitin huomiota menetelmien vaihtelevuuteen ja siihen, että ne tukisivat kehollista, kirjallista ja kuvallista ilmaisua.

Osallistujat tekivät mielikuvamatkan kohdemaahan, jota varten kirjoitin lyhyen tarinan ja luin sen ääneen osallistujille. He liikkuvat tilassa ja pohtivat itsenäisesti vaihdossa tai vapaaehtoistyössä kohtaamiaan asioita ja ihmisiä sen mukaan, miten tarina eteni. Tämän jälkeen osallistujat kokeilivat luovaa kirjoittamista, jossa ensin irtolapuille kirjoitettiin muutama omaan kokemukseen liittyvä ja sitä parhaiten kuvaava sana. Laput sekoitettiin ja jokainen nosti sanoja saman verran kuin oli itse kirjoittanut. Nostamistaan sanoista osallistujat muodostivat pienen tarinan tai runon. Kirjoittamisen jälkeen osallistujat lukivat ne toisilleen ääneen ja niiden pohjalta käytiin keskustelua yleisesti. Seuraavaksi osallistujat tekivät samanlaisen kuumailmapallo -harjoituksen kuin edellisessä pajassa post it -lappuja apuna käyttäen. Lopuksi osallistujat loivat aikakauslehdistä leikkaamalla ja askartelemalla visuaalisen kuva- ja tekstikartan vaihdoissa ja vapaaehtoistöissä oivaltamistaan asioista. Pajasuunnitelma sekä pajassa syntyneitä tuoksia liitteissä 2 ja 3.

5.3 Sisällön analyysi

Tarkastelin haastatteluaineistoa sisällönanalyysin kautta, jossa aineistoa tarkastellaan pilkkoen ja yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksien etsien ja edelleen tiivistäen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Haastattelujen puhtaaksikirjoittamisen jälkeen vein

vastaukset kolmeen taulukkoon yhdessä pajoista saatujen tietojen kanssa. Ensimmäisessä taulukossa (kuva 5) erittelin vastaukset tarkastellen osallistujan lähtötilannetta ja lähdön motiivia, tuen tarvetta lähtövaiheessa, aktiviteetin aikana ja kokemuksen jälkeen, sekä uusien osallistujien motivointia. Tämän taulukon vastaukset selvittävät erityisesti niitä asioita, joihin nuorisokeskus voisi nuorta maailmalle lähettäessään kiinnittää huomiota, jotta kokemus olisi mahdollisimman sujuva. Toiseen taulukkoon erittelin osallistujan oppimiskokemukset sekä muutokset, joita tämä itsessään on pannut merkille. Tämän avulla voidaan kiinnittää huomiota niihin asioihin, joista nuoren kanssa voi reflektoida kokemuksen jälkeen. Kolmannessa taulukossa on koottuna parhaat kokemukset sekä ikimuistoisimmat hetket, joita voi suoraan hyödyntää visuaalisen materiaalin luomisessa. Näiden jälkeen tein vielä uudet taulukot, jossa jaottelin vastaukset selkeämmin teemoittain (kuva 6).

MOTIVAATIO, TAUSTATILANNE	LÄHTEMISTÄ AUTTOI, MISTÄ SAI TIETOA JA TUKEA	TUEN TARVE
henkilökohtaiset pelot, monimutkaiset ohjeet ja maksullisuus estäneet osallistumasta aikaisemmin, uteliaisuus voitti pelon	tuttu ohjaaja, jolta sai riittävästi selkeää tietoa ennakoon, joka välttämätöntä	joutui selviytymään negatiivisista tunteuksista yksin, mikä oli positiivinen oppimiskokemus, koska tottunut turvautumaan aina toisiin
introvertti, väliuuden hyödyntäminen, hyödyksi oleminen, halu auttaa ja osallistua, nopea lähtö lyhyellä varoitustajalla, raivolla matkaan	kaverilta kuuli, jolta sai paljon tukea ja käytännön apua, tuki myös lähettävältä taholta, välillä skypetus	??
introvertti, ei aiempaa kiinnostusta, ”miksei”, uteliaisuus, työkokemuksen saaminen	nuorisopalveluilta saatu uutiskirje	kaikki tarvittava tuki lähettävältä taholta
aiempi kiinnostus matkusteluun, halu löytää itsensä, saada uusia kavereita, olla hyödyksi muille, uteliaisuus voitti pelon	ei tuntenut ohjelmaa entuudestaan, etsi tietoa itsenäisesti työpajalla, otti itse yhteyttä Villa Elbaan , jolta sai lisäohjeita ja tuen	tutor ja mentor kohteessa, ei ole varma vastaanottavasta tahosta=järjestelyt erittäin hyvät
taustalla vaihdot, joiden kautta IB-lukioon, nyt motivoi kielen oppiminen ja kyshuheet , koska hakenut yliopistoon ulkomailla, lähti mukaan teatteriharrastuksen kautta 13-vuotiaana, positiivinen kierre, yksi hyvä kokemus	äiti mukana toiminnassa	itsenäinen

Kuva 5. Esimerkki ensimmäisen vaiheen taulukosta

MOTIVAATIO / TAUSTA	MISTÄ KUULIT	TUKI ENNEN LÄHTÖÄ	TUKI AKTIIVITEETIN AIKANA	TUKI AKTIIVITEETIN JÄLKEEN	EHDOTUKSIA REFLEKTOINTIIN / MIKÄ OLLUT HYVÄ
välivuosi (3)	tuttu vaihdon ohjaaja	tuttu ohjaaja ja riittävä informaatio (5)	tuttu ohjaaja (4) + ohjaajan ammattitaito	vahva tarve reflektointiin kokemuksen jälkeen (2)	skype-tapaaminen ryhmän kanssa
halu olla hyödyksi ja auttaa (2)	kaveri (2)	mahdollisuus kysyä	tutor ja mentor kohteessa (2)	kulttuurishokki ja yksin jääminen kokemusten kanssa (2)	tarvittaessa yksilöllinen reflektointi ohjaajan kanssa
suunnan löytäminen	nuorisopalveluiden uutiskirje	kaveri, jolla aiempaa kokemusta	skypetys lähtevän tahon kanssa	tämä haastattelu (6)	EuroPeers-tapaaminen nuorisokeskuksessa (2)
itsensä löytäminen	itsenäisesti netistä ja yhteydenotto nuorisokeskukseen	lähtevä taho	tämä haastattelu		vertaistapaaminen

Kuva 6. Esimerkki seuraavan vaiheen taulukosta

6 TULOKSET

6.1 Motivaatio ja taustatilanne

Tekemissäni haastatteluissa halusin saada selville mikä vaihtoon tai vapaaehtoistyöhön lähtevän lähdön taustatilanne on. Tämän lisäksi halusin tietää, mikä on se suurin motivaatio, joka vaikuttaa lähtöpäätöksen tekemiseen. Näitä asioita kysyin myös Jyväskylän työpajaan osallistuneilta nuorilta. Yhtä lukuun ottamatta osallistujat olivat ennen lähtöä joko työttöminä, kuntouttavassa työtoiminnassa tai viettämässä välivuotta opinnoista – osa omasta päätöksestään, osa pakon sanelemana. Haastateltava nuori, joka osallistui nuorisovaihtoon, oli opiskelija. Haastatteluvastauksista korostui vahvasti se, että jokainen koki olevansa tavalla tai toisella tilanteessa, jossa he etsivät suuntaa elämälleen. Lähdön taustalla saattoi vaikuttaa kokemus hukassa olemisesta, suunnan etsimisestä, tai jokin kriisi henkilökohtaisessa elämässä. Välivuosi tai työttömyysaika haluttiin käyttää hyödyllisesti ja toisia auttamalla. Usealla vastaajalla henkilökohtainen

motivaatio oli yhtä aikaa sekä pelkojen voittaminen että uteliaisuus, joista jälkimmäinen vaikutti voimakkaammin ja rohkaisi osallistumaan vapaaehtoistyöhön tai nuorisovaihtoon. Niillä nuorilla, joilla oli ammatti mutta ei työtä eikä työkokemusta, lähtöä motivoi ammatillisen osaamisen kartuttaminen ja tulevat työuraan liittyvät suunnitelmat sekä kielten oppiminen käytännössä. Osa halusi hyödyntää maksutonta mahdollisuutta matkustaa ja asua ulkomailla, sekä löytää uusia kavereita. Kuten motivaatiota käsittelevässä kappaleessa 4.3 totean, ihmistä motivoi niin ulkoiset kuin sisäisetkin motiivit. Vastausten valossa osallistujia motivoi niin käytännölliset ja hyötyarvolliset kuin kasvun, kehitykseen ja sisällölliseen kiinnostukseen liittyvät motiivit.

6.2 Tuen tarve

Tuen tarpeen selvittäminen edistää nuorisokeskuksen kansainvälisen nuorisotyön kehittämistä. Selvityksen avulla saadaan tietoa siitä, millaista tukea nuoret tarvitsevat ennen aktiviteettia, sen aikana ja sen jälkeen. Tuen merkitys korostuu enemmän vapaaehtoisjaksoissa, jossa kohdemaassa ollaan pidempi ajanjakso joko ryhmän kanssa tai itsenäisesti. Nuorisovaihdoissa ryhmän mukana on aina ryhmänohjaaja omasta maasta. Merkittävimmäksi lähtöä helpottaneeksi ja siihen tehokkaimmin myötävaikuttaneeksi tekijäksi mainittiin riittävä ennakkoinformaatio sekä tuttu ohjaaja tai kansainvälisen nuorisotyön koordinaattori. Heiltä nuoret pystyivät kysymään apua sekä nuorisovaihtoon että vapaaehtoistyöhön lähdettäessä. Haastateltavien ja työpajaan osallistuneiden nuorten lähettävänä tahona oli eri nuorisokeskuksia tai nuorisopalveluita. Joka tapauksessa lähettävän tahon tarjoama tuki tai sen puuttuminen oli vastaajille merkittävä. Yhdessä tapauksessa vastaaja ei edes osannut sanoa mikä taho hänet vapaaehtoistyöhön lähetti, koska kaikki käytännönjärjestelyt olivat olleet sujuvia. Vastaavasti nuori, joka oli joutunut keskeyttämään vapaaehtoisjaksonsa suunniteltua aikaisemmin, oli joutunut selvittämään oman lähettävän tahon. Hänellä ei muutenkaan ollut tarvittavaa tietoa omista oikeuksista ja velvollisuuksista vapaaehtoistyön aikana.

Apua ja tukea saatiin myös ystäväpiiristä, jossa oli aiempaa kokemusta nuorisovaihtoon tai vapaaehtoistyöhön osallistumisesta. Joillakin vastaajista tuen tarvetta ei mainittavimmin ollut, tai he kokivat löytäneensä tai saaneensa tarvittavan tiedon ennen lähtemistä itsenäisesti. Nuorisovaihtoihin osallistuneilla huomio kiinnittyi nuoriso-

ohjaajan ammattitaitoon, osaamiseen ja luotettavuuteen. Ohjaajalta nuoret kokivat saaneensa riittävästi tukea vaihdon aikana. Yksi nuorisovaihtoon osallistunut kertoi kokeneensa, että oli jäänyt täysin yksin vaihdon aikana, eikä ollut saanut riittävästi tukea muilta osallistujilta ja ohjaajilta. Kuitenkin vastaajan mielestä juuri tämä kokemus oli kaikista merkittävin itsenäistymisen ja kasvun kannalta.

Vapaaehtoistyöjakson aikana tukea saatiin vastaanottavan tahon nimeämiltä tutorilta ja mentorilta, jotka toimivat tehtävissään kiitettävästi. Yhdessä tapauksessa nuori ei pyynnöistään huolimatta saanut järjestettyä tapaamisia mentorinsa kanssa, joka lisäksi oli hänen lähin esimiehensä. Lähettävän tahon kanssa toteutetut skype-puhelut koettiin myös tärkeäksi, koska niiden avulla nuori pystyi jäsentämään ajatuksiaan omalla äidinkielellä. Pari vastaajista oli vapaaehtoistyöjaksollaan tähän haastatteluun osallistuessaan. He mainitsivat erikseen, että he kokivat saavansa tukea nimenomaisen haastattelun kautta. Molempien mielestä päivittäisistä tapahtumista ja mieltä askarruttavista asioista on helpottavaa puhua sellaisen kanssa, joka omakohtaisen kokemuksensa myötä ymmärtää mistä kaikesta vapaaehtoistyössä ja vieraassa kulttuurissa asumisessa on kysymys. Vaikka asioista keskustellaan kavereiden ja vanhempien tai muiden sukulaisten kanssa, ei heillä aina ole kovin syvällistä kiinnostusta tai ymmärrystä vapaaehtoisena toimivan arkea kohtaan. Toisille vastaajille kavereiden tuki oli kuitenkin riittävä, ja jotkut mainitsivat kirjoittavansa blogia ja päiväkirjaa kokemuksestaan.

Erityistä tukea osallistujat kertoivat kaivanneensa vapaaehtoisjakson päätyttyä kotiin-paluun jälkeen, mutta myös nuorisovaihdon jälkeen. Intensiivisen kokemuksen jälkeen omassa maassa kohdattava kulttuurishokki oli tullut muutamalle yllätyksenä. Kulttuurishokin voimakkuutta oli lisännyt se, ettei kokemusta osannut tai voinut jakaa tarpeeksi. Vastaajat korostivat reflektoinnin merkityksestä tällaisessa tilanteessa. Samalla he mainitsivat tämänkaltaisesta haastattelusta olevan hyötyä kokemuksen ja opittujen asioiden jäsentämisessä riippumatta siitä, miten kauan kokemuksesta oli kulunut aikaa. Reflektointiin sopiviksi tavoiksi ehdotettiin lisäksi vertaistapaamista vapaaehtoistyössä olleiden nuorten kanssa sekä nuorisovaihdon päätteeksi Skype-tapaamista yhteisesti ryhmän kanssa. Työpajoihin osallistuneet nuoret kokivat pajatyöskentelyn paitsi mielekkääksi, mutta myös hyödylliseksi menetelmäksi reflektoida omaa

kokemustaan. Vastausten perusteella voidaan siis todeta, että Kolbin teoria oppimisen syklisyydestä ja sen reflektointikeskeisyydestä (ks. kappale 4.2) linkittyy vahvasti myös näiden osallistujien eli oppijoiden kokemukseen ja tarvetta kokemuksen käsittelemiselle on. Lisäksi, kuten Lerkkanen ja Pakarinen (2018, 191) toteavat, ohjaajan tehtävä on korostaa oppimisprosessin merkitystä, mikä puolestaan vahvistaa syklimäisen oppimisen ja reflektoinnin merkitystä. Osallistujien ohjaaminen vertaistoimintaan tukisi osaltaan reflektointia ja lieventäisi kulttuurishokista koituvaa hämmennystä ja yksin jäämisen tunnetta.

6.3 Kehittämistä vaativia tai harmittavia asioita

Erityisesti 16-19-vuotiaita työpajaan osallistuneita nuoria oli jäänyt harmittamaan se, ettei nuorisovaihto ollut saanut jatkoa lupauksista huolimatta. Jatkohanketta hakenut organisaatio oli vetänyt hankerahoituksen pois, minkä nuoret kokivat erittäin ikävänä takaiskuna ja lupausten pettämisenä. Toteutuneessa nuorisovaihdossa nuoret olisivat halunneet osallistua aktiivisesti ohjelman ja aktiviteettien suunnitteluun. Risuja sai myös samaisen nuorisovaihdon liian suuri osallistujamäärä (yli 40) ja ikähaarukka (14-25-vuotiaat). Nuoret kokivat, että prosessiin sitoutuminen olisi ollut ehdottomasti korkeampi, jos he itse olisivat saaneet vaikuttaa enemmän vaihdon sisältöihin. Sitoutumista olisi nuorten mukaan edistänyt myös se, jos tämän vaihdon yhteydessä tehty varainkeruu olisi ollut suunnitelmallisempaa. Tämän perusteella vaikuttaa siis siltä, että kokemus nuorten osallisuudesta vaihtoprosessin suunnittelussa ja toteutuksessa ei ole tässä yhteydessä toteutunut.

Toisen työpajan osallistajat kiinnittivät nuorisovaihtojen osalta huomiota ohjeiden selkeyteen koko vaihtoprosessin aikana. Varsinkin vastaanottavan tahon kielimuuri ja erilainen tapa ohjeistaa joko liikaa tai liian vähän koettiin uuvuttavaksi; samoin kuin puutteellinen ryhmäyttäminen sekä liian täysi päiväohjelma, ventovieraiden jännittäminen ja siitä koitua ahdistus. Yhtäältä nämä ovat asioita, jotka ikään kuin kuuluvat osaksi nuorisovaihtoja ja kulttuurien kohtaamista. Toisaalta kasvaessaan liian suureksi nämä estävät tunteet, kuten hämmennys ja kiihdyttävät tunteet, kuten stressi ja ahdistus, voivat olla esteenä optimaaliselle oppimiskokemukselle (Salmela-Aro 2018, 29). Vapaaehtoisena työskennellyt mainitsi haasteiksi pienen kylän ongelmat ja koti-ikävän.

6.4 Tiedottaminen

Tietoa nuorisovaihtoista ja vapaaehtoistyömahdollisuuksista nuoret olivat kuulleet monenlaisista tietolähteistä. Nuorisovaihtoon osallistuneiden lähtemiseen oli merkittävästi vaikuttanut tuttu vaihdon ohjaaja. Useat osallistujat olivat kuulleet aktiviteeteista kaveriltaan tai perheenjäseneltään sekä pari harrastuksen tai starttipajan ohjaajan kautta. Merkittäväksi tietolähteeksi mainittiin myös nuorisopalvelut, sekä omakohtainen tutustuminen ulkomaalaisiin vapaaehtoisin nuorisotalolla. Vapaaehtoisia oli työskennellyt nuorisotalolla samaan aikaan, jolloin vastaaja itse oli osallistunut sen toimintaan. Nuorisokeskuksen kansainvälisen nuorisotyön koordinaattori sekä sen ylläpitämä kansainvälisten aktiviteettien tiedottamiseen tarkoitettu Facebook-ryhmä Kv-Klubi, jollainen myös Marttisella on, mainittiin vastauksissa kerran. Yksi osallistuja oli tutustunut vapaaehtoistyön mahdollisuuksiin itsenäisesti internetin välityksellä ja ottanut vasta sen jälkeen yhteyttä nuorisokeskukseen. Joku muisti kuulleensa Erasmus+:n tarjoamista mahdollisuuksista messuilla sekä koulussa.

Siitä huolimatta, että vastaajat olivat kuulleet mahdollisuuksistaan monenlaisista lähteistä, he olivat sitä mieltä, että nuoret eivät tiedä Erasmus+ -ohjelmaan liittyvistä mahdollisuuksistaan. Vastaajien mielestä nuorilla on enemmän tietoa esimerkiksi kielimatkoista kuin Erasmus+ -ohjelmasta. Nuorisokeskusten tunnettuus oli vastaajien keskuudessa pieni ja niiden haasteeksi mainittiin niiden hankala saavutettavuus pitkien välimatkojen vuoksi. Nuorten mielestä tietoisuutta tulisi lisätä esimerkiksi siten, että lähetävä taho tarjoaisi laajemmin tietoa menemällä kohderyhmänsä luo ja markkinoisi kasvotusten. Paikallinen ja paikkakuntaakohtainen kohtaaminen nähtiin tähän yhdeksi ratkaisuksi, samoin kuin nuorisotalojen ja talo-ohjaajien tietämys aiheesta. Tämä on linjassa Koordinaatin antamien suositusten kanssa (ks. kappale 3.2). Nuorisokeskusten käyttämät Kv-klubit Facebookissa koettiin hankalaksi siinä, että ryhmät ovat suljettuja. Tämä tarkoittaa ryhmään kuulumattoman käyttäjän kannalta sitä, ettei niiden tarjoamia ilmoituksia auki olevista nuorisovaihto- ja vapaaehtoistyön projekteista pääse selailemaan edes vahingossa. Facebook-ryhmään toivottiin selkeämpiä ilmoituksia, kuten lyhyitä videoita tai kuvaa, jossa on tärkeimmät tiedot vaihtoon tai vapaaehtoistyön paikkaan liittyen. Pitkät englanninkieliset projektikuvaukset jäivät vastaajien mukaan helposti lukematta. Lisäksi 16-19-vuotiaat pajaan osallistuneet kertoivat käyttävänsä

ainoastaan Instagramia ja Snapchatin sovelluksia, eivätkä lainkaan Facebookia. Yhdeksi tiedottamisen muodoksi nuoret pohtivat kouluvierailuja, joihin kaivattiin ruohonjuuritason tiedottamista. Kansainväliset vaihtoehdot ja niistä tiedottaminen nähtiin hyvänä vaihtoehtona myös siinä mielessä, että kaikki eivät tiedä tai osaa valita mielenkiintoista alaa edellisen koulutuksen päätyttyä. Nuorten omalle tiedottamistyölle ja EuroPeer-vertaistoiminnalle on tämän pohjalta selkeästi tarvetta. Myös vanhempien tietoisuuden lisääminen oli nuorten mukaan tarpeellista. Näiden lisäksi nuoret mainitsivat te-palvelut, sosiaalityön kentän, seurakunnat, taidetyöpajat, harrastukset, tapahtumat, messut (kuten Studia ja Toukofest) sellaisiksi kohteiksi, joihin tietoa kansainvälisistä mahdollisuuksista voisi lisätä.

6.5 Uusien osallistujien motivointi

Erityisesti haastatteluihin osallistuneet halusivat omalla panoksellaan ja vastauksillaan motivoida nuoria kansainvälisten kokemusten pariin. Toisin sanoen omakohtainen kokemus ja siitä saatu hyöty motivoi (vrt. kappale 4.3). Merkittävimmiten kannustusargumenteiksi nuorten vastauksista nousi omaan kasvuun ja sisäiseen kehitykseen liittyvät oivallukset. Rohkeuden ja itseluottamuksen kasvamisella on nuorten mielestä vaikutusta koko elämään ja tulevaisuuteen. Matkustaminen ja siihen liittyvät käytännön järjestelyt sekä tavallinen arki ulkomailla opettivat ottamaan vastuuta itsestään. Vastaajat kertoivat löytäneensä uusia, piilossa olleita ominaisuuksia, mikä kasvatti itsevarmuutta ja auttoi itsenäistymisessä. Ongelmien ratkaisu ja monenlaisista haasteista itsenäisesti selviäminen oli monelle voimauttava ja kasvattava kokemus. Nuorisovaihto ja vapaaehtoistyö auttoivat voittamaan pelkoja ja ennakkoluuloja. Vastaajat eivät olleet ennalta osanneet kuvitellakaan millaisia kokemuksia ja elämyksiä reissuilla voisi tulla vastaan ja rohkaisivat osallistumaan peloista ja epävarmuudesta huolimatta. Yhtenä vaihtoehtona mainittiin myös kotikansainvälistyminen, jossa nuoret voivat osallistua kansainväliseen nuorisovaihtoon Suomessa järjestettävässä projektissa.

Myös tiimityöskentelytaitojen ja kielitaidon kehittyminen mainittiin kysyttäessä millä uusia osallistujia voisi rohkaista ja motivoida osallistumaan. Ryhmässä työskenteleminen opettaa ja avartaa, kun eri taustoista ja kulttuureista tulevat eri-ikäiset nuoret saavat keskustella ja vaihtaa monipuolisia näkemyksiä ja mielipiteitä – toisaalta siinä oppii

samalla omista rajoista ja tilantarpeesta. Vastaajien mielestä suomalaiset nuoret mu-rehtivat liikaa ja täysin turhaan omaa kielitaitoaan. Monella oli kokemusta esimerkiksi eteläeurooppalaisista nuorista, joiden kielitaito aktiviteetteihin osallistuttaessa oli ole-maton, mutta he pärjäsivät siitä huolimatta.

Vastaajat korostivat myös vaihto- ja vapaaehtoisjaksojen helppoutta ja turvallisuutta. Nuoret kannustivat osallistumaan ensin nuorisovaihtoon tai lyhyempikestoiseen ryhmä-evs- vapaaehtoistyöhön, joiden kautta saa positiivisia kokemuksia, uusia elä-myksiä sekä lisää rohkeutta osallistua myös halutessaan pidempään vapaaehtoistyö-hön. Maksuttomuus sekä tieto siitä, että vapaaehtoistöistä voi tarvittaessa palata kotiin ennen sopimuksen päättymistä, mainittiin muutaman kerran. Kauttaaltaan vastaajat olivat sitä mieltä, että kansainvälisyys vie helposti mukanaan ja kokemukset innostavat osallistumaan yhä uudelleen ja uudelleen. Unohtumattomat muistot ja uudet ystävät nähtiin tärkeinä motivoivina tekijöinä.

Kansainväliset kokemukset auttoivat ymmärtämään erilaisuutta ja arvostamaan aidosti kulttuurien moninaisuutta. Nuoret näkivät, että vapaaehtoistyöjakso ulkomailla voi olla tarpeellinen aikalisä varsinkin siinä tapauksessa, jos suuntaa opinnoille tai työlle ei vielä ole. Työttömän nuoren näkökulmasta vastannut haastateltava oli sitä mieltä, että vastoin yleistä luuloa nuoret eivät välttämättä kyseenalaista omaa osaamistaan. Kysy-mys on pikemminkin siitä, etteivät he vielä ole voineet muodostaa käsitystä omista työtavoistaan. Näin ollen vaihtoihin ja vapaaehtoistyöhön osallistuminen nähtiin mah-dollisuutena omien työskentelymenetelmien ja ammattitaidon kehittämiseen. Työkoke-muksen kartuttamisen lisäksi itse työelämätaitojen kehittyminen ja verkostojen luomi-nen mainittiin kannustimiksi uusille osallistujille.

6.6 Oppiminen

Itsestä opitut tärkeimmät asiat olivat linjassa niiden asioiden kanssa, joilla haastatelta-vat ja pajaan osallistuneet motivoisivat uusia osallistujia. Kokemukset oppimisen yh-teistoiminnallisuudesta, prosessin syklistyydestä ja oppimisen motivaatiosta yhdistyvät aikaisemmin luvussa 4 tarkastelemaani oppimiseen liittyvään kokonaisuuteen. It-senäistyminen oli merkittävin oppimiskokemus. Yksin matkustaminen ja arjesta

huolehtiminen kehitti päätöksentekokykyä ja opetti ottamaan vastuuta omista päätöksistä. Eräälle nuorisovaihtoon osallistuneelle yksin liikkuminen karttasovelluksen avulla synnytti merkittävän oivalluksen omista kyvyistä ja pelkojen voittamisesta. Vierassa kulttuurissa ja ympäristössä sekä täysin erilaisissa tehtävissä ja aktiviteeteissa itsensä ylittäminen ja rajojen koetteleminen tapahtui monta kertaa. Rajojen koetteleminen opetti samalla myös itsearvostusta. Ennakkoluuloton heittäytyminen ja toisaalta omia pelkoja kohti meneminen koettiin kasvattavana, omia asenteita muuttavana asiana. Vapaaehtoistyöjakso sai erään nuoren pohtimaan omia arvoja sekä arvoja yhteiskunnassa. Erilainen kulttuuri ja yhteisön normisto herättelivät pohtimaan muun muassa naisten asemaa ja seksuaalivähemmistöjä. Arkielämä erilaisine henkisine ja fyysisine haasteineen opetti arvostamaan omaa terveyttä ja terveellisiä elämäntapoja.

Suhteessa toisiin nuoret oppivat sosiaalisten verkostojen merkityksestä ja siitä, miten tärkeitä läheiset ihmissuhteet todellisuudessa ovat varsinkin kotimaassa oleviin läheisiin ja ystäviin. Tämä korostui varsinkin pitempään ulkomailla olleiden nuorten vastauksista. Eräs nuori oppi pyytämään ja toisaalta myös vastaanottamaan apua ja ymmärtämään samalla omia tarpeitaan. Vapaaehtoistyöjaksonsa kautta hän koki voittaneensa paitsi omat mutta ennen kaikkea ulkopuolelta tulevat negatiiviset ennakkoodotukset. Sillä on merkittävästi vaikutusta omaan ennakkoluulottomuuteen ja maailmankuvan laajenemiseen.

Ammatillisesta näkökulmasta merkittävimmät oppimiskokemukset liittyivät kielitaidon kehittymisen ohella esiintymistilanteisiin ja niiden kautta kehittymiseen. Eräs vapaaehtoistyössä ollut nuori oivalsi aiemman oppilaitoksen ja toisaalta oman luonteenpiirteen synnyttämät paineet suhteessa omiin työskentelytapoihin. Kokemus ulkomailla vapautti paineista ennenkokemattomalla tavalla ja auttoi löytämään aidosti omanlaisen tavan työskennellä. Nuoret oppivat myös niistä konkreettisista teemoista, jonka ympärille oma nuorisovaihto tai vapaaehtoistyöjakso oli rakennettu, kuten esimerkiksi Euroopan nuorisotyöttömyydestä ja omista mahdollisuuksista työllistyä.

6.6.1 Minä suhteessa muihin

Kysymyksellä mitä opin muista halusin saada syvyyttä siihen, mitä vastaajat oppivat itsestään. Yksi haastateltava toi esille oivalluksensa siitä, miten omaa näkökulmaa muuttamalla voi paremmin ymmärtää myös toisten tulkintoja jostakin asiasta varsinkin tilanteissa, jotka aiheuttavat erimielisyyksiä. Myös toinen vastaaja oli alkanut pohtia kasvuympäristön, taustan ja oman kulttuurin merkitystä toiminnan ja mielipiteiden takana. Erilaisten ja monista taustoista tulevien nuorten kanssa työskenteleminen auttoi yhtäältä ymmärtämään, että ihmiset ovat samanlaisia ja painiskelevat samanlaisten haasteiden kanssa kansallisuudesta ja kulttuurista riippumatta. Toisaalta tämä opetti aitoa arvostusta ja kunnioitusta erilaisuutta kohtaan. 16-19-vuotiaille vaihtoon osallistuneille tämä kysymys oli hieman haasteellinen. He erittelivät lähinnä mistä maista tulleet nuoret olivat heidän mielestään ystävällisiä tai epäystävällisiä.

Eräs haastatelluista koki oppineensa erityisesti ryhmässä työskentelystä. Ennen vapaaehtoistyöhön osallistumistaan hänen oli ollut vaikeaa työskennellä ryhmässä, koska ei osannut arvostaa toisten mielipiteitä ja toimintatapoja aidosti. Vapaaehtoistyön aikana hän oli oppinut tekemään kompromisseja ja luopumaan omista ehdottomista mielipiteistään. Yhdessä tekeminen koettiin muutenkin voimauttavana esimerkiksi eräässä nuorisovaihdossa, kun oman maan ryhmäläiset tutustuivat toisiinsa ja loivat miellyttävän ryhmähengen. Samalla ryhmällä osallistujat arvioivat oppimistaan myös vaihdon jälkeen. Eräs vastaaja oppi ryhmätyöskentelyn kautta uusia menetelmiä, joita voi hyödyntää tulevassa ammatissa.

6.6.2 Omasta ja muista kulttuureista opittuja asioita

Kysymykset liittyen omasta ja vieraasta kulttuurista opittuihin asioihin ovat lähellä toisiaan, mutta pistävät pohtimaan ehkä samojakin asioita hieman eri näkökulmista. Eläminen ja monenlaiset kokemukset vieraassa kulttuurissa herättivät paitsi yleisesti kiinnostusta muita kulttuureja kohtaan, niin myös ajatuksia oman kotimaan kulttuurista. Vastaajat kertoivat oppineensa arvostamaan omaa kulttuuria ja taustaansa uudella tavalla. Esimerkiksi nuorisovaihdoissa järjestetään usein monikulttuurisia illallisia osana viikko-ohjelmaa, johon kukin osallistujamaa valmistelee erilaista kotimaahansa liittyvää ohjelmaa ja tarjoaa oman maansa ruokia ja juomia. Pari nuorta kertoi tämän kokemuksen olleen mieleenpainuva paitsi ainutlaatuisen tunnelmansa vuoksi, mutta myös siksi,

että iltaa valmistellessa alkoi oivaltaa uusia asioita oman kulttuurin ainutlaatuisuudesta. Nuoret puhuivat lisäksi kansallisen identiteetin löytymisestä, mikä syntyi muun muassa oman vaihtoryhmän kanssa syntyneestä yhteishengestä ja ryhmän kanssa käydyistä keskusteluista vaihdon aikana. Pidempään ulkomailla ollut nuori kertoi oppineensa tarkastelemaan mielipiteiden ja toimintatapojen taustalla vaikuttavien syitä. Hän kertoi oivaltaneensa uudenlaista ja aitoa suvaitsevaisuutta muita kohtaan ymmärtäessään, miten suuri merkitys kasvu ympäristöllä ja -kulttuurilla on ja miten ne vaikuttavat jokaisen käyttäytymisen taustalla. Monet olivat kiinnittäneet huomiota suomalaisten tunnollisuuteen ja täsmällisyyteen. Yhtäältä täsmällisyys koettiin rasitteena, sillä sen koettiin joskus rajoittavan paitsi olemista, myös keskustelua ja asenteita. Toisaalta toisen kulttuurin löyhä suhtautuminen aikaan nähtiin myös rasittavana, mutta silti asiana, jota täsmällisten suomalaistenkin kannattaisi opetella. Jonkun mielestä kansainvälisessä ilmapiirissä omien virheiden ja epäonnistumisien unohtaminen tuntui huomattavasti helpommalta. Vapaaehtoistyöjakso oli opettanut yhden nuoren kohdalla aidompaa erilaisuuden arvostamista ”ilman muttia”. Aiemmin hänen oli ollut vaikeaa antaa aidosti arvoa toisten mielipiteille tai ehdotuksille, kunnes oli muuttanut asumaan yhteen monesta kulttuurista tulevan nuoren kanssa. Niin konkreettisesti kuin henkisesti vieraalla maalla asuessaan hän kertoi oppineensa arvostamaan muita. Nuorimmat nuorisovaihtoon osallistuneet olivat kiinnittäneet huomiota suomalaisten hiljaisuuteen, kenkien pois riisumiseen sisälle tultaessa sekä jonkinlaiseen yleiseen ”junttiuteen”, mitä he eivät kuitenkaan osanneet tarkemmin määritellä.

6.6.3 Itsessä tapahtunut muutos

Muutokset itsessä oli kysymyksenä samassa linjassa itsestä opittujen asioiden kanssa. Merkittävimmäksi muutokseksi itsessä vastaajat mainitsivat itsetuntemuksen kehittymisen. Jo lyhyt nuorisovaihtoviikko opetti päästämään irti omista tunteista ja ylipäättään tarkastelemaan niiden merkitystä oman toiminnan taustalla. Kokemus saattoi opettaa keskittymään täysin uudella tavalla, terveellä itsekkyydellä itseään kohtaan ulkopuolisten mielipiteistä välittämättä. Se kasvatti myös uskoa itseensä ja omiin kykyihin, auttoi uudenlaisen itsen löytymisessä ja oli merkittävänä tekijänä elämäntaparemontissa, jonka tulokset olivat jollakin vastaajista fyysisiä ja ilmiselviä. Jälleen vastauksissa toistuivat kokemukset oman paikan tai uuden suunnan löytymisestä, arvojen

tiedostamisesta ja työstämisestä sekä itsenäistymisestä. Työelämän näkökulmasta kokemus muutti jonkun kohdalla tulevaisuuden ammatinvalintaa ja toisaalta antoi toiselle motivaation omaan tekemiseen ja toimimiseen siinä ammatissa, johon oli ennen vapaaehtoistyötä valmistunut. Kokemus nostatti jollakin suuren kiinnostuksen Euroopan politiikkaan ja ennakkoluulottomuuden kansainvälisiin aiheisiin.

6.7 Mikä oli parasta ja ikimuistoisin kokemus

Summauksena koko haastattelulle pyysin vastaajia miettimään mikä oli parasta koko kokemuksessa. Kysymys ei ollut yksinkertainen, eivätkä kaikki osanneet siihen oikein edes vastata. Pari nuorta totesi, että kokonaisuus oli parasta ja se kaari, joka kokemuksesta muodostui. Kansainväliselle uralle tähtäävä nuori piti ihmeellisenä sitä, miten pystyi ponnistamaan pieneltä paikkakunnalta suureen maailmaan ja ihmeellisiin kokemuksiin, joista ei ollut aikaisemmin edes osannut haaveilla. Muista kulttuureista tulevien tarinoiden kuuleminen, erilaisuuden rikkaus sekä oman maailmankuvan laajeneminen olivat asioita, jotka jäivät lähtemättömästi mieleen. Uusiin ihmisiin tutustuminen, uudet ystävät ja monipuolistuneet verkostot mainittiin myös parhaimmiksi asioiksi kokemuksessa. Vapaaehtoistyö oli parille nuorelle se välivuoden pelastus, jolla oli suuri merkitys mielenterveyteen ja elämisen mielekkyyteen. Vapaaehtoistyön kautta saatua työkokemusta, kiinnostavia aktiviteetteja sekä monipuolista kielenkäyttöä erilaisissa tilanteissa sanottiin merkittävimmäksi osaksi kokonaisuutta. Myös nonformaali oppiminen ja siihen liittyvät erilaiset menetelmät olivat yhdelle vastaajalle kokonaisuuden tärkein ja hyödyllisin anti.

Ikimuistoisimmat hetket olivat mielikuvamaisia lyhyitä kertomuksia mieleen painuneesta kokemuksesta, joita tuli vastaajilta vain muutama. Yksi muisteli espanjalaisen illan tunnelmaa, jossa koko ryhmä oli kokoontunut illanviettoon ulos pimeällä. Kokemukseen liittyi vahvasti ruoka, juoma, musiikki ja yhdessäolo. Työn nimikkotarina puolestaan liittyy maatilalle järjestettyyn lastenretkeen. Lapset olivat bussissa odottamassa kotiinlähtöä, kunnes huomattiin, että nämä ovat houkutelleet vuohen sisälle bussiin eväidensä avulla. Tarinaan kuuluu moninainen kuvaus siitä, miten kertoja yhdessä toisen vapaaehtoisen kanssa yrittää saada vuohia ulos vetämällä ja työntämällä. Eräs vapaaehtoinen oli kuumeessa ollessaan mennyt ostamaan kuumemittaria

apteekista, jossa paikalliset eivät puhuneet lainkaan englantia. Vastaaja kuvaili apteekissa pitämäänsä pantomiimiesitystään, jonka myötä hänelle olin annettu deodoranttia ja parasetamolia. Lopulta oikea tuote oli löytynyt netin kuvapalvelusta. Muut tarinat kertoivat autonvuokrauksesta, laskettelusta sekä kodittomasta, joka oli käyttänyt julkista bussipysäkkiä käymälänään keskellä kirkasta päivää.

7 VINKKILISTAN KOOSTAMINEN JA SIIHEN LIITTYVÄT HUOMIOT

Kokosin nuorisokeskukselle aineiston pohjalta vinkkilistan (liite 4). Nuorisovaihdolle ja vapaaehtoistyölle on molemmille omat listansa. Niistä käy ilmi tuen tarve nuorisovaihtoihin osallistuvien sekä vapaaehtoistyöhön osallistuvien osalta ennen kokemusta, sen aikana sekä sen jälkeen. Lisäksi listoihin on eriteltynä ne toimet, jotka tukevat nuorten osallistumista kokonaisuutena. Koonnissa on kiinnitetty erityisesti huomiota reflektointiin sekä siihen, miten EuroPeers-vertaistiedottajanuoria voisi hyödyntää prosessin aikana vaihtoon ja vapaaehtoistyöhön lähtevien nuorten tukena.

Tuen merkitys, muun muassa käytännön järjestelyjen ja lähtöön valmentautumisen näkökulmasta, korostuu enemmän vapaaehtoisjaksoissa, jossa kohdemaassa ollaan pidempi ajanjakso, joko ryhmän kanssa tai itsenäisesti. Nuorisovaihdoissa ryhmän mukana on aina ryhmänohjaaja omasta maasta, ja sen kesto on määrällisesti lyhyempi. Myös osallistuminen on helpompaa eikä vaadi osallistujalta merkittäviä ennakkojärjestelyitä. Kuitenkin, aktiviteetin pituudesta huolimatta, kokemus on nuorelle intensiivinen ja vastauksista kävi selkeästi ilmi, että tuen tarve korostuu erityisesti kokemuksen jälkeen. Kulttuurishokki on todellinen, vaikka palataan omaan kotimaahan, ja sen vaikutuksia voi näkyä myös nuorisovaihdosta palaamisen jälkeen. Kokemus on intensiivinen; suhteellisesti lyhyessä ajassa nuori kokee asioita, joilla on merkittävä vaikutus omaan minuuteen ja henkilökohtaiseen kasvuun. Tämän vuoksi jälkivaiheeseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Haastattelut ja työpajat toimivat osallistujilleen reflektointimenetelminä, joista nuoret antoivat erittäin myönteistä palautetta. Osallistujilla on selkeä tarve tulla kuulluksi, halu kertoa ja jakaa kokemuksia sekä motivoida uusia osallistujia. Reflektoinnin merkitys on olennaisen tärkeää oppimisen kannalta, mikä myös

kävi ilmi vastaajien ja osallistujien kommenteissa. Tuen tarpeen selvittämisen lisäksi aineisto itsessään ohjasi pohtimaan syvemmin reflektoinnin merkitystä. Tämän pohjalta syntyi ajatus visuaalisen reflektointimateriaalin ideoimisesta nuorisokeskuksen ja maailmalta palaavien nuorten käyttöön, josta myös tilaajan kanssa jonkin verran työprosessin keskivaiheilla keskusteltiin. Ajankäytöllisistä syistä tätä ei kuitenkaan toteuteta opinnäytetyön puitteissa.

Tuen tarpeeseen liittyy olennaisesti myös se, miten tuttu vaihdoista ja vapaaehtoistyöhön liittyvistä järjestelyistä vastaava henkilö nuorelle on. Tiedottaminen ja läheinen yhteistyö varsinkin sosiaalista nuorisotyötä tekevien ohjaajien kanssa on ensiarvoisen tärkeää, mitä Marttisessa on tehtykin. Kuten kappaleessa 3.1 käy ilmi, Erasmus+ -ohjelma on suunnattu erityisesti sellaisille nuorille, joilla on vähemmän mahdollisuuksia osallistua muihin nuoriin verrattuna, tästä esimerkkinä työpajoilla ja erilaisten tukitoimien piirissä olevat nuoret. Näistä taustoista tulevia osallistui myös tekemiini haastatteluihin ja työpajoihin. Heidän omista vastauksistaan ei erityisesti korostunut voimakkaamman tuen tarve, mutta toisaalta samaan aikaan he kertoivat saaneensa kaiken tarvittavan tiedon tutulta aikuiselta, kuten pajaohjaajalta sekä heidät lähettäneeltä taholta. Heidän kohdallaan tuen tarve korostuu siis sitä kautta, että yhteistyö nuorisokeskuksen ja sosiaalista nuorisotyötä tekevän tahon välillä on erittäin tarpeellista. Koko kokemus tärkeä nuoren elämän suunnan löytymisen ja itsenäistymisen kannalta, josta he hyötyvät valtavasti.

Toisaalta on myös muistettava, että jokaisen on itse keksittävä ne keinot, jolla vuohi saadaan bussista ulos. Kuten eräs nuori sanoi, oppimiseen ja itsenäistymiseen hänen kohdallaan tarvittiin tunne yksin jäämisestä ja hukassa olemisesta, joka voi olla voimakaskin. Lähettävän tahon tai ryhmänohjaajan on oltava yhtä aikaa sekä aktiivinen että passiivinen yhteydenpidossa nuoreen. Nuorta ei kuitenkaan saa jättää oman onnensa nojaan kokemuksen aikana. Yhteydenpito omalla kielellä lähettävän tahon yhteyshenkilön kanssa, jolla on vielä ammattimainen ote ja omat kokemukset, koettiin tärkeiksi erityisesti vapaaehtoistyön aikana.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULOKSET

Tutkimustyöllä oli monta tavoitetta. Ensisijaisena tavoitteena oli selvittää, millaista tukea nuoret tarvitsevat nuorisokeskukselta lähtiessään nuorisovaihtoon tai vapaaehtoistyöhön. Tuen tarpeen selvittäminen edistää nuorisokeskuksen kansainvälisen nuorisotyön kehittämistä, mutta myös nuoren itsensä kokemuksen sujuvuutta ja onnistumista. Lisäksi tilaajan toiveena oli, että työn aikana syntyy visuaalista, nuorten itsensä tuottamaa materiaalia keskuksen käyttöön kansainvälisten mahdollisuuksien markkinoinniseksi alueen nuorille. Oma kiinnostukseni oli ymmärtää nuorten kasvua ja oppimiskokemusta vaihtojen ja vapaaehtoistyön aikana, luoda heihin aitoja yhteyksiä tulevaisuuden ammattia ajatellen sekä syventää aiheeseen liittyvää osaamista.

Koko aineistonkeruussa oli merkille pantavaa se, miten positiivista nuorten antama palaute kauttaaltaan oli – niissäkin tapauksissa, joissa kaikki ei ollut mennyt suunnitellusti tai esimerkiksi vapaaehtoisjakso oli jouduttu lopettamaan paljon suunniteltua aiemmin. Osaltaan tähän vaikuttaneen se, että kokonaisuutena vaihdot ja vapaaehtoistyö ovat turvallisia ja moitteettomasti hoidettuja. Onhan ohjelmaa toteutettu jo kymmenien vuosien ajan. Kritiikki kohdistui vahvimmin siihen, ettei tukea erityisesti vapaaehtoistyöstä palanneille ole ollut saatavilla tarpeeksi. Muutoin palaute kohdistui pienempiin, lähinnä tapauskohtaisiin yksityiskohtiin.

8.1 Visuaalinen materiaali markkinoinnin tueksi

Tapasin maaliskuussa Marttisessa Suomen Nuorisokeskusyhdistys Ry:n tiedottajan, joka kiinnostui opinnäytetyön aineistosta ja pyysi saada sen käyttöönsä visuaalisen materiaalin luomista varten. Vastaajien luvalla luovutin aineiston tähän käyttöön. Kuvia käytetään paitsi Marttisen markkinoinnin ja tiedottamisen tukena, myös koko nuorisokeskusverkoston sosiaalisessa mediassa, ja siitä koituva näkyvyys hyödyttää koko nuorisokeskusverkostoa (liite 5). Aineistonkeruu itsessään aktivoi ja osallisti nuoria, sekä EuroPeers -toiminnassa mukana olevia nuoria. Nuoret hyödynsivät aineistoa ideoidessaan ja luodessaan sarjakuvia, joiden tavoitteena on aiemmin mainitun visuaalisen kuvamateriaalin tavoin lisätä tietoa ja kertoa nuorille näiden mahdollisuuksista

kansainvälisiin kokemuksiin (kuva 7). Kolmanneksi työstä ja kootusta aineistosta kiinnostui myös Opetushallituksen vapaaehtoistyöstä vastaava ohjelma-asiantuntija.

Kuva 7. Nuoren piirtämä sarjakuva opinnäytetyön nimikkotarinaan liittyen

8.2 Oma pohdinta

Työni kautta toteutuneet osallistavuus ja edelleen nuorten osallisuus toivat merkitystä työlle, vaikka sen oivaltaminen vei todella pitkään. Minulla oli erittäin suuria vaikeuksia saada vuolta bussista, eli prosessia käyntiin osittain siksi, että ideoita ja toteuttamistapoja oli liikaa. Rajausta olisi tullut tehdä aikaisemmassa vaiheessa sekä selkeyden saamiseksi ainakin hahmottaa paremmin, onko kysymyksessä toiminnallinen opinnäytetyö vai tietoa tuottava tutkivampi työ. Prosessin sykliisyys ja rönkyily aiheuttivat päänsäryä, enkä jossain vaiheessa hahmottanut lainkaan, mikä oli tavoite ja mikä

lähtökohta. Olisin toivonut ohjaajalta ja työn tilaajalta vahvempaa roolia tässä kohdassa. Ratkaisevan työvoiton saavutin kuitenkin prosessin loppuvaiheessa, kun pääsin töihin kansainvälisen nuorisotoiminnan kehittämishankkeeseen kahteen nuorisokeskukseen, ja luovuin kokonaan raportin kirjoittamisesta. Opinnäytetyötä varten tekemäni aineistonkeruu toimi perehdytyksenä työhön, ja sillä oli olennaista merkitystä hankkeen käynnistämisessä. Hankittu tieto sai heti syvyyttä käytännön tehtävissä, mikä puolestaan kannusti jatkamaan opinnäytetyön loppuunsaattamista. Yhteistyö nuorten kanssa vahvisti olemassa olevia verkostoja ja opetti konkreettisella tavalla uusia asioita oppimisesta ja reflektoinnin merkityksestä. Samalla opinnäytetyöprosessi edisti myös EuroPeers -vertaistiedottajien toimintaa. Toisaalta alkuvaikeuksien lisäksi työllistymiseni vaikutti siihen, että joitakin suunniteltuja osia opinnäytetyöhön liittyen rajautui ulos ajankäytöllisistä syistä.

Prosessi syvensi omaa osaamista ja ymmärrystä Erasmus+ -ohjelmaan, nuorten kokonaisvaltaiseen osallistamiseen sekä oppimiseen liittyen. Omakohtainen kokemus toiminut opiskelemaan tätä alaa ja opinnäytetyö tavallaan sulkee ympyrän. Kansainvälisen nuorisotyön koordinaattorilla on todella haastava urakka ottaa kaikki asiat huomioon työssään, jota verkostoista huolimatta tehdään yleensä yksin. Erasmus+ -ohjelman rakenne on valtava ja byrokraattinen. Nuorisotyön laajan kentän hallitsemisen lisäksi on hallittava myös hankkeiden hakemiseen liittyvät käytännöt ja sisällöt. Hakemusten kielenä käytetään useimmiten englantia, joten laaja alan sanasto sekä kieliopilliset rakenteet on tärkeää osata. Prosessi on työläs ja pitkä, sillä siinä on otettava huomioon kumppaniorganisaatiot, joiden toimintatapa on voi olla hyvin erilainen, sekä nuoret osallistujat, joilla ei ole kokemusta hanketyöskentelystä. Lisäksi sitoutuminen voi olla nykypäivänä haasteellista. Siitä huolimatta aiempaan kokemukseeni sekä nuorten vastauksiin peilaten koen, että hankkeita on silti haettava nuorten osallisuus ja oppimisenäkökulma edellä. Toisin sanoen näen tärkeäksi, ettei hankkeita tulisi hakea vain siksi, että keskuksella tai koordinaattorilla on siihen tarve taloudellisesta näkökulmasta. Tämä saattaa joskus unohtua siitäkin huolimatta, että nuorisokeskusten toiminta on voittoa tavoittelematonta. Niiden toiminnasta kertyvät varat käytetään keskuksen nuorisotyön kehittämiseen. Yhteisöpedagogina ajattelen, että nuorten oppimiskokemukset ja kertomukset omasta kasvusta kannustavat tekemään tätä työtä. Kokemusten kautta opitut elämäntaidot voivat kantaa pitkälle ja muuttaa nuoren elämän suunnan.

” Vapaaehtoistyöhön lähti vihainen ja eksynyt ihminen, mutta sieltä palasi rauhallisempi ja omat arvonsa tiedostanut ihminen. Kokemus muutti minua, opetti itseäni siitä, kuka olen. Näytti paikkani osana omaa kulttuuria ja sen edelleen osana muun Euroopan ja kohdemaani taustaa ja historiaa. Olin luullut, että haluan opettajaksi ja siihen koulutukseen. Nyt kun tein työtä lasten ja nuorten kanssa, ymmärsin, ettei se ehkä sittenkään ole minun juttu. Yhteiskuntatieteet kiinnostaa paljon enemmän.” (Ote vapaaehtoisen haastattelusta.)

8.3 Validiteetti ja reliabiliteetti

Validius ja reliabelius liittyvät enemmänkin kvantitatiiviseen tutkimukseen, eivätkä ole suoraan käyttökelpoisia kuvaamaan laadullisen analyysin luotettavuutta ja uskotavuutta. Sen sijaan tulisi kiinnittää huomiota siihen, onko aineisto riittävä ja tarpeeksi kattava sekä siihen, onko aineisto huomioitu kokonaisvaltaisesti analyysivaiheessa. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 184-189.) Oman kokemukseni vuoksi olen erittäin kiinnostunut aiheesta, ja työn edetessä pohdin sen vaikutuksia aineiston tulkintaan. Oma kokemus voi ohjata tulkitsemaan vahvemmin joitakin vastauksia henkilökohtaisesta näkökulmasta. Toisaalta oma kokemus auttaa hahmottaan ja luomaan vastauksista koostuvaa kokonaisuutta. Haastatteluihin ja pajoihin osallistuneiden vastaukset olivat keskenään samankaltaisia eikä ne poikenneet toisistaan juurikaan. Tähän pohjaten aineistoa voidaan pitää luotettavana. Lisäksi aineistonkeruumenetelmät tuottivat tilaajalle tietoa tuen tarpeesta ja lisäksi siitä syntyi toivottua visuaalista materiaalia.

8.4 Tilaajan palaute ja jatkokehittämisideat

Opinnäytetyön palauttamista edeltävät viikot menivät päällekkäin Erasmus+ -hankkeen kanssa, joten tilaajan antama palaute jäi sen vuoksi suppeaksi. Lyhyesti sanottuna tilaaja oli tyytyväinen prosessiin ja lopputuloksiin kokonaisuutena, ja varsinkin haastattelu- ja työpaja-aineistosta on hyötyä kansainvälisen nuorisotyön kehittämisessä. Jatkoa ajatellen aihetta voisi tarkastella syvemmin esimerkiksi vertaistiedottamisen ja EuroPeers-toiminnan näkökulmasta. EuroPeers -toiminnan voisi sisällyttää osaksi nuorisokeskusten kansainvälistä nuorisotyötä, vaikka sen toteutus tapahtuisikin ulkoisen hankkeen kautta kuten tähänkin asti. Toiminnasta hyötyisivät niin

nuorisokeskukset kuin aktiiviset nuoret erityisesti reflektoinnin tukena. Lisäksi mieleeni jäi kehittymään ajatus reflektointimateriaalista, jonka toteuttamista myös osana tätä työtä aikaisemmin suunnittelin.

LÄHTEET

- Council of Europe 2017. Non-formal learning / education. Viitattu 10.2.2018. <http://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/non-formal-learning>
- Erasmus+ Ohjelmaopas verkossa. A-osa ja B-osa. Viitattu 14.2.2018. https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/programme-guide/part-b/three-key-actions/key-action-1/mobility-project-for-young-people-and-youth-workers_fi
- European Commission 2018. IN THE SPOTLIGHT: ERASMUS+ OPENS UP YOUR MIND. Viitattu 30.1.2018. https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/anniversary/spotlight-erasmus-opens-your-mind_en
- Euroopan komissio 2018. Erasmus+ pähkinänkuoressa. Viitattu 30.1.2018. http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_fi
- Euroopan komissio 2018. Koulutus. Vuoden 2006 elinikäisen oppimisen avaintaitoja koskevan viitekehyksen väliarviointi. Viitattu 16.2.2018. https://ec.europa.eu/education/initiatives/key-competences-framework-review-2017_fi
- Hellström, Martti & Johnson, Peter & Leppilampi, Asko & Sahlberg, Pasi 2015. Yhdessä oppiminen – Yhteistoiminnallisuuden käytäntö ja periaatteet. 1.painos. Helsinki: Into Kustannus.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. 13-14. osin uudistettu paino. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- JUGEND für Europa, German Agency 2012. EuroPeers. Young people share their thoughts on Europe. Pdf-dokumentti.
- Kiuru, Noora 2018. Kaveriverkostot ja oppimismotivaatio. Teoksessa Katariina Salmela-Aro (toim.) Motivaatio ja oppiminen. 1.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 123-124.
- Korhonen, Antti 2018. Nuorisokeskus Marttisen kansainvälisen nuorisotyön koordinaattori. Keskustelua Nuorisokeskus Marttisen kansainvälisestä nuorisotyöstä 26.1.2018. Jyväskylä.
- Koordinaatti 2018. Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut Suomessa. Viitattu 30.4.2018. <http://www.koordinaatti.fi/fi>
- Kupias, Päivi 2000. Oppia opetusmenetelmistä. Helsinki: Educa-instituutti.
- Lerkkanen, Marja-Kristiina & Pakarinen, Eija 2018. Opettajan merkitys oppimismotivaatiolle. Teoksessa Katariina Salmela-Aro (toim.) Motivaatio ja oppiminen. 1.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 191.
- Mieli – Suomen Mielenterveysseura 2015. Nuorten syrjäytymisen taustalla useita tekijöitä. Viitattu 16.2.2018. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/nuorten-syrj%C3%A4ytymisen-taustalla-useita-tekij%C3%B6it%C3%A4>
- Mähönen, Erno 2016. Suomi tippui Pohjoismaiden keltasta: nuoriso syrjäytyy huolestuttavaa vauhtia. Kauppalehden verkkojulkaisu. Viitattu 16.2.2018. https://www.kauppalehti.fi/uutiset/suomi-tippui-pohjoismaiden-keltasta-nuoriso-syrjaytyy-huolestuttavaa-vauhtia/8GDCRam9?ref=twitter:d523.&_ga=2.196570735.2108840468.1518782957-804482350.1518782957

- Mäkinen, Päivi 2002. Verkkotutor. Reflektio oppimisessa. Viitattu 14.3.2018.
<http://www15.uta.fi/arkisto/verkkotutor/reflekt.htm>
- Mäkinen, Päivi 2002. Verkkotutor. Motivaatiosta. Viitattu 27.4.2018.
<http://www15.uta.fi/arkisto/verkkotutor/motiivi.htm>
- Nuorisokeskus Marttinen 2015. Yritystietoa. Viitattu 29.1.2018. <http://www.marttinen.fi/fi/yritystietoa>
- Nuorisokeskus Marttinen 2017. Hankesuunnitelma. Alueellinen kehittämishanke: nuorisotyön ja toiminnan kansainvälistymisen edistäminen Nuorisokeskus Marttisen osaamisen ja palveluiden avulla. Nuorisokeskus Marttinen.
- Nuorisolaki 21.12.2016/1285. Luku 1 2§ Lain tavoite.
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3-4. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Opetushallitus 2018. Erasmus+ -ohjelma koulutukselle, nuorisotoimelle ja urheilulle. Viitattu 30.1.2018. <http://www.cimo.fi/ohjelmat/erasmusplus>
- Opetushallitus 2018. Erasmus+ -ohjelman toteuttajat. Viitattu 24.4.2018.
<http://www.cimo.fi/ohjelmat/erasmusplus/nuorisotoimialalle/ohjelmaymparisto>
- Oulun ammattikorkeakoulu 2006. Oppimiskäsitykset. Kokemuksellinen oppimisenäkemys. Viitattu 25.4.2018. <http://www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/Oppimisenakemys/html/kokemuksellinen.html>
- Peda.net 2018. Informaali oppiminen. Mitä on informaali oppiminen? Viitattu 16.2.2018. <https://peda.net/hankkeet/oppijat/ovo/lahtokohdat/informaali>
- Pitkänen, Heljä 2016. Vertaistiedottaminen – nuorilta nuorille tiedottamista. Teoksessa Jaana Fedotoff & Heidi Leppäkari & Päivi Timonen (toim.) Koordinaatit nuorten tieto- ja neuvontatyöhön. 1.painos. Oulu: Nuorten tieto- ja neuvontatyön kehittämiskeskus Koordinaatti, 110.
- Riikonen, Sini & Sormunen, Kati & Korhonen, Tiina & Kangas, Kaiju & Seitamaa-Hakkarainen, Pirita & Hakkarainen, Kai 2018. Ryhmän oppimismotivaatio ja sitoutuminen yhteisöllisessä keksintöprojektissa. Teoksessa Katariina Salmela-Aro (toim.) Motivaatio ja oppiminen. 1.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 162.
- Ruohotie, Pekka 2002. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. 1.-2. painos. Juva: WS Bookwell Oy.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 21.2.2018. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>
- Saarikettu, Ritva 2017. Nuorisokeskus Villa Elban kansainvälisen nuorisotyön koordinaattori. Keskustelua nuorisokeskusten kansainvälisestä toiminnasta 13.12.2017. Verkkopalaveri.
- Salmela-Aro, Katariina 2018. Motivaatio ja oppiminen kulkevat käsi kädessä. Teoksessa Katariina Salmela-Aro (toim.) Motivaatio ja oppiminen. 1.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 9.
- Salmela-Aro, Katariina 2018. Kouluinto ja koulu-uupumus. Teoksessa Katariina Salmela-Aro (toim.) Motivaatio ja oppiminen. 1.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 29.

Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2018. Nuorisokeskukset tukevat hyvää elämää. Viitattu 29.1.2018. <http://www.snk.fi/>

Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2018. Nuorisokeskustoiminta. Viitattu 29.1.2018. <http://www.snk.fi/nuorisokeskustoiminta.html>

Suomen nuorisokeskusyhdistys 2016. Suomen nuorisokeskusyhdistyksen toimintakertomus 2016. Viitattu 25.4.2018. http://www.snk.fi/media/tk2016_web.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018. Osallisuus. Viitattu 16.2.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Syrjäytyminen ja syrjäytymisen riskitekijät. Viitattu 16.2.2018. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen/syrjaytyminen-ja-syrjaytymisen-riskitekijat

Tillaeus, Juulia 2018. Työtön tulevaisuus pelotti 22-vuotiasta naista Italiassa, joten hän halusi palkattomiin töihin Suomeen: "Aluksi mietin, että mihin oikein olen tullut". Ylen verkkojulkaisu. Viitattu 30.3.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10129848>

Tolvanen, Pauliina 2015. Väitöstutkija: "Työ tai koulu ei pelasta ketään". Ylen verkkojulkaisu. Viitattu 30.3.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-7817024>

Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. painos. Helsinki: Tammi.

Virtuaaliammattikorkeakoulu 2004. Oppimiskäsityksistä. Viitattu 14.2.2018. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/041005/1081111669900/1085399771565/1085400274915/1085402716101.html>

LIITTEET

LIITE 1 HAASTATTELUKYSYMYKSET

Haastattelun runko

Missä olit nuorisovaihdossa / vapaaehtoistyössä?

Miten kauan olit siellä?

Mikä oli vaihdon teema / vapaaehtoistyön keskeiset tehtävät?

Mikä sai sinut lähtemään vaihtoon / vapaaehtoiseksi?

Mikä helpotti, mikä auttoi päätöksen tekemistä?

Miten voitit pelot ja epäilykset?

Mitä opit

itsestäsi?

omasta kulttuuristasi?

muista ihmisistä?

muiden kulttuureista?

Miten kokemus muutti sinua?

Mikä kokemuksessa oli parasta? Miksi?

Mikä on ikimuistoisin hetki matkaltasi? Miksi?

Kerro valitsemastasi kuvasta.

Miksi jokaisen pitäisi lähteä edes kerran elämässään nuorisovaihtoon / vapaaehtoistyöhön?

Oletko tarvinnut reflektointia? Jos, mikä olisi siihen paras tapa?

LIITE 2 PAJASUUNNITELMA

Alkulämmittely

Noustaan kuumailmapalloon, joka vie meidät jokaisen siihen maahan ja siihen kokeemukseen, jossa olit nuorisovaihdossa tai vapaaehtoistoissa. Anna ilmavirran nostaa sinut ilmojen halki. Hengittele ja liiku tilassa. Anna ajatusten virrata vapaasti ja anna muistojen tulvia kaikkien aistien kautta. Mitä kuulet, mitä haistat, mitä näet ja mitä tunnet. Kuumailmapallo laskeutuu ja olet nyt siellä paikassa, jossa olit.

Lähde kävelemään niitä katuja mitä ehkä siellä kävelit, katsele niitä maisemia ja astele niihin paikkoihin, missä ehkä asuit, tai missä kävit kahvilla... Katsele hetki niitä ihmisiä, ketä silloin siihen ympäristöön kuului.

Jatka kävelyä ja ihastele ympäristöä. Anna muistojen ja ajatusten tulvia mieleen.

Nyt tulet sellaiset ison peilin tai vaikka näyteikkunan eteen ja huomaat katsovasi itseäsi. Mitä näet? Mitä asioita olet itsestäsi tuon kokemuksen myötä oppinut ja millaisia taitoja huomaat nyt omaavasi?

Jatka taas matkaa. Huomaat, että tulet vähän kapealle ja vähän hämärälle kujalle. Ympäristö näyttää epävarmalta ja kuljet ehkä valppaammin. Mitä näet? Millaisia haasteita kohtasit matkallasi?

Jatka rohkeasti kävelemistä, sillä kuja näyttää avautuvan isommalle aukiolle ja ympäristö on taas valoisampi. Samalla tavalla sinä pääsit eteenpäin niiltä hämäriltä kujilta, joihin ehkä jouduit.

Istahdat aukion reunalle olevalle suihkulähteelle ja katselet ympärillä hälisevää elämää. Hengittele ja nauti siitä tunnelmasta, joka sinua ympäröi. Ota vaikka kuppi kahvia tai vaikka drinkki näin aurinkoisena päivänä. Näet jonkun tulevan ihmisjoukosta ja tervehdit iloisesti. Kuka viereesi istahtaa, mistä juttelette? Mitä olet häneltä oppinut? Seuraan liittyy myös ystäväsi kaveri, jota et entuudestaan tunne. Hän on kiinnostunut sinun kokemuksestasi ja haluaa kuulla, miten sinne heidän luokseen päädyit. Mitä hänelle kertoisit? Juttelette hyvän aikaa, kunnes kahvit ja drinkit on juotu ja on aika jatkaa matkaa. Hyvästelet ystäväsi ja lähdet jatkamaan matkaa.

Jonkin matkan päässä huomaat, että taivaalla on se sama kuumailmapallo, jolla tälle matkalle yhdessä lähdettiin. Juokset pellolle ja nouset kyytiin ja hiljalleen matka taittuu takaisin kotiin. Maisemat vaihtuvat ja kotisuomen tummat kuuset alkaa häämöttää kuumailmapallon alla. Laskeudutaan MiniManin pihalle ja kävellään portaat ylös.

Harjoituksen jälkeen osallistujat sanoivat kokeneensa lämpöä ja haikeutta.

.....

Luova kirjoitustehtävä

Kirjoita 3-5 sanaa, jotka tiivistävät sinun kokemuksesi. Adjektiiveja, substantiiveja. Laita laput hattuun.

Nosta sitten itsellesi niin monta sanaa kuin kirjoitit.

Kirjoita nyt nostamistasi sanoista runo tai pieni tarina.

30 min.

Minäkuva

Kuvaa itsessäsi tapahtunut muutos askarrellen. Mitä ajattelet nyt eri tavalla, mitä osaat, mistä unelmoit.

"Oppimiskokemus:

**joskus vuorovaikutus,
joskus sosiaaliset tilanteet,**

joskus ihmiset

ON LIIKAA

**Voimaannun, kun
ymmärrän:**

kaikista ei tule ystävät."

"Oivallellen

ha haa, ryhmätyö

siihen menee koko yö

tarvitaan rohkeus

ja ehkä joku kohta

kunhan ~~meet~~ mukavuusalueen
ulkopuolelle

niin oppiminen ja oivallus
tapahtuu huolella

ha haa"

"Lämmin

Kun olin Saksassa
nuorisovaihdossa

siellä oli juuri silloin helleaalto

ja varjossa 30 astetta lämmintä

Parhaimmillaan lämmin tuli

Uni?

Viron nuorisovaihdossa

ei tullut nukuttua kunnolla

korkeintaan kolme tuntia unta

yössä. Sängyt oli niin kovia,

että nukkuminen oli melkein
mahdotonta

Kielimuuri

Viron leirillä rikoin kielimuurin

ensimmäisenä päivänä pelkäsin

puhua englantia ja sain sen

seurauksena paniikkikohtaukset,

mutta viimeisenä päivänä puhuin

koko 30 henkilön porukan

edessä"

"Suomitytön Kriisi

Ei pilannut matkaa
aurinko

ei, vaikka piti.

Oi missä olet ahdinko,

kysyin, jo minussa
kuumuuspelko iti

Tule turvallinen
jännitys

mutten tahtonutkaan
kuolla

en vaikka joku minulle
hymyilee yhä tuolla

Kohta iskee pakokauhu,

ei näy turvallista
ahdistusta!

Melkein voisi kuvitella,

että tämä on lahes
onnellista

Kohta varmaan alkaa

tämä muistuttaa
yhteisöä

Ei"

LIITE 4 VINKIT VAPAAEHTOISTYÖN JA VAIHDON PROSESSEIHIN

EVS

AINA TAUSTALLA

1. Tiedottaminen
 - nuorille (videot, kuvat, lyhyet tekstit, Instagram)
 - nuorten kanssa toimiville ja vanhemmille (FB)
2. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa; etsivät, pajaohjaajat, te-toimistot, seurakunnat, julkinen sektori
3. EuroPeers-vertaistiedottajat tiedottamisen tukena
4. Työntekijän persoona, tunnettuus, läsnäolo ja saatavuus

ENNEN

Lähtijälle laajempi lähtövalmennus, myös EuroPeer tukena ja mukana

- teemaan, tehtäviin ja kulttuuriin tutustumista
- kattava tietopaketti oikeuksista ja velvollisuuksista
- kulttuurierot ja kulttuurishokin vaiheet
- käytännön järjestelyt työnhakuun ja tukiasioihin liittyen, tukena ja apuna oleminen näiden selvittämisessä

Pohdittavaksi lähtevälle:

- taustatilanne ja lähtömotivaatio
- odotukset ja tavoitteet, epäilykset ja huolenaiheet
- minä: itsenäistyminen, itsetunto, arvot, asenteet, pelot
- minä ja muut: minä suhteessa toisiin, muut ihmiset, ryhmätyöskentelytaidot, verkostot
- kulttuurituntemus: toiset kulttuurit, oma kulttuuri, Eurooppa
- oppiminen: kielitaito, taidot, ammatilliset

AIKANA

Varmistaa, että asianmukaisesti mentor ja tutor kohteessa

Reflektointi omalla äidinkielellä
Skype-kontakti: lähettävä taho ja vertaiset, joilla jo kokemusta, tukisi molempien reflektointia

Tukeminen omatoimiseen reflektointiin nuorelle sopivalla menetelmällä (esimerkiksi kirjoittaminen, taide, musiikki, liikunta)

JÄLKEEN

Jälkivalmennus kasvotusten tai skypellä, jossa:

- kulttuurishokki
- reflektointi
- tukea arkeen ja käytännön asioihin, esim. työllisyystuet ym.
- EuroPeer mukana

Ohjaaminen vertaistiedottajien toiminnan pariin

Nuoriso- vaihto

AINA TAUSTALLA

1. Tiedottaminen
 - nuorille (videot, kuvat, lyhyet tekstit, Instagram)
 - nuorten kanssa toimiville ja vanhemmille (FB)
2. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa; etsivät, pajaohjaajat, te-toimistot, seurakunnat, julkinen sektori
3. EuroPeers-vertaistiedottajat tiedottamisen tukena
4. Työntekijän persoona, tunnettuus, läsnäolo ja saatavuus

ENNEN VAIHTOA

1. Varmista, että nuoret osallistuvat ohjelman suunnitteluun ja käytännön toteutukseen
2. Ennakkoinformaatio nuorelle ja läheisesti tekemisissä oleville mistä vaihdoissa ja vapaaehtoistyössä on kysymys
3. Ohjaajan ammattitaito
4. Nuorisovaihtoon lähteville pieni lähtövalmennus
 - vaihdon teemaan tutustuminen ennakkoon yhdessä ryhmän kanssa
 - vähintään yksi tapaaminen fyysisesti tai skypeillä
 - someryhmän luominen
 - kulttuurierot ja kulttuurishokki
 - opittavat asiat

VAIHDON AIKANA

1. Ohjaajan ammattitaito puuttua tarpeeksi ja sopivan vähän
2. Reflektointi omalla äidinkielellä
3. Tukeminen omatoimiseen reflektointiin osallistujalle sopivalla menetelmällä (esim. kirjoittaminen, taide, musiikki, liikunta)

VAIHDON JÄLKEEN

1. Tapaaminen ryhmän kanssa kasvotusten tai skypeillä, jossa reflektoidaan
 - opitut asiat
 - mahdollinen kulttuurishokki
 - vertaistiedottajat voivat olla tässä tukena ja mukana
2. Ohjaaminen vertaistiedottajien toimintaan
3. Nuorten muistaminen myös jatkossa

LIITE 5 ESIMERKKEJÄ SNK RY:N TEKEMISTÄ KUVISTA

